

Návay Lajos.

Rakovszky István.

A KÉPVISELŐHÁZ ÚJ ALELNÖKEI. — Erdélyi fenykép.

Csak a horvát testvérek dobogtak kissé, s a Rakovszky szavazó-cseduláira azokat a szavakat írták, a melyekkel le szokta ültetni őket: «megvonom öntől a szót». De úgy látszik, az alelnökök is megszerették régi hivatalukat, mert elfogadták azt most is, mikor nem jár vele fizetés, a mi a múlt ülésszak alatt járt. Pedig hát az alelnöki állás ma már terhes. Ma már nem úgy van (a legközelebbi multban legalább nem úgy volt), mint valaha régen. Akkor az alelnököknek hónapokon át nem volt teendőjük. Az elnök vezette a ház tanácskozásait napról-napra, az ülés megnyitásától egészen annak berekesztéséig. Újabbban pedig az alelnökök csaknem annyit elnökölnek, mint maga az elnök, s azonfelül részt vesznek még a ház adminisztrációjának munkájában is. Akkor csak tiszteletbeli állás volt az alelnököké, ma fontos teendőket kell végeznie.

RÉGI BETYÁROK.

Mi még egy-ketten,
Legfeljebb hárman,
Mi, régi módú
Dalos betyárok
Magyar határban,
Mi még nagyverű
Fajparipák,
Át bokron, árkon,
Kantárt odavetve,
Kurjantva, nevetve —
Hajrá! — röptünk.
Magyar a világ még
Körülünk.

Gáznak, benzinnak,
Voltás villanyának
Nyomunkba vannak —
S huss! — megelőznek,
Minket legyőznek.
Csufondár gúnyjuk
Ránk visszakörog:
«Rajta hát, rajta,
Ti régi fajta
Szegény betyárok!»

Manó versengjen
Ezzel a néppel!
— Szerencsés utat
A divat-géppel!...

De már a többi,
Az újmódú, a sok,
Ha betyár se betyár,
Ezek apache-ok.
Zsöllyéit ülők
A gyorsvonatnak,
Automobilra
Szívesen kapnak,
Aeroplánon
Repülnek próbát,
A mi világunk
Mit nekik! —
De szeretik, de kergetik
Nagy Európát.

Bámulum őket:
Csodagyerekek!
Bámulum a sok
Motor-kereket.
Gyors erejével
Géphajtó göznek,

Mi szeretünk,
Minden falu: a mi falunk.
S ha szép világunk már
Létfint:
Hát az se baj, ha meghalunk!
Kozma Andor.

NOSZTALGIA.

Ugy szeretem az emlékeimet,
Ha beköszönt a téli, nagy hideg.
Oly jól esik egy magányos sarokban
A múlt rózsáit tépgetni sorban.

Kibontogatni lelkem fátyolát,
Távolba látni a homályon át,
Álomvilágban járnai messze,
S megvárni szépen, míg leszáll az este.

Akkor, libegő kályhaláng felett
Elovasni egy régi levelet,
Egy könnyet a fakult sorokra sírni
S egy bánatos, szerelmes verset írni.

Így szoktam én sok téli alkonyon,
De jaj, most tavasz idvét hajszoalom.
Ezer színes virágszirom lepelt el,
S én nem bírok e szomjas kikelettel.

Nékem fájnak a kéjes illatok
S e fájdalomban mégse sírhatok.
És hogyha jönnek a tavaszi lázak,
Nyomukban szürke kétségek tanyáznak.

S az én szerelmem nem ide való,
Az én szerelmem gyöngéd, elhaló.
Könnyű, vértelen csók a szenvedélyem,
Mely megpihent egy csöndes, tiszta kézen.

Ó téli ábránd, hamvadó parázs,
Ó kályhatűzél! levélolvadás,
Könnyezve költött, csöndes téli versek,
Hiába, én csak titeket szeretlek.

Lányi Viktor.

A FEKETE VÁROS.

REGÉNY.

(Folytatás.)

IRTA MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Gosznovitzer elnevette magát, mint a kivel valami tréfát űznek.

— Ugyan menjen! Vén kópé! Miket eszel ki.
— Engem úgy segítjen, igaz.

E közben lérték a garádicson és a mint a másik garádics előtt elhaladtak, Bibók valami különös tárgyat pillantott meg a fűben, olyanformát, mint a buzogányának a gombja, csak-hogy nagyobb volt, sötét árnyalatú fehér zománczsal; megérintette a csizmája orrával, hogy talán érez, de puha volt, lehajolt hát érte kíváncsian.

— Mi? — kérdezte Gosznovitzer.
— Valami különös virág. Nyilván a kisasszony ejtette el.

— Mutassa csak! Az ördögbe is, — dühnyögte magában Gosznovitzer, megnézve a rózsát. — Hiszen ez egy Georgina-rózsza.

A Georgina-rózsák akkor mentek ujdonságszámba. Csak az öreg Fabricziusné kis házi kertjében volt két bokor, melynek csodájára jártak a városbeliek.

Gosznovitzer előtt valószínűséget kezdett nyerni a Bibók értesítése. Fabriczius rózsát vitt vagy küldött Otrókocsy kisasszonynak s az itt kipottyant a hajából vagy a kebléről. Hm. Ez rettenetes volna. Szinte belehalványodott a jó úr. Nem. Ez mégis lehetetlen... Hanem azért jó volna őket utolérni.

A kert kijárata felé sietett, hol a sűrűségről egy városi hajdu lépett ki. Elkérte tőle a zacskó pénzt és miután a hajdut elküldte onnan, átadta Bibóknak.

— Olvassa meg kegyelmed. Háromszáz csikó van benne.

Bibók föltépte a pecsétet és a czérnákat, melyekkel a zacskó nyílása be volt varrva, bele-mélyíté kezét, megforgatta a pénzeket, érezte rajtuk a finom veret, csiklandozta, szinte me-legítette vérét a nemes ércz, egyet kihúzott találomra, megnézegette a holdvilágnál, a kis-újjá körmet végigbúzdta az élén, nincse-e körül-metelve, majd kiemelt egy maréknyit, meg-számlálta, egyenkint potyogtatva őket a csal-májába, azután megint egy maréknyit vett ki s hozzá olvasta a többihez:

— Hetvenkettő, hetvenhárom, hetvennégy... (Ekkor egyszerre megúnta, visszaöntötte a zacskóba s szándékos, de játszi együgyűséggel mondá.) Ha eddig jó volt, a többi is jó lesz.

— Látom, hogy nem született ked kereskedőnek. Nyújtsa ide a markát, — jegyezte meg Gosznovitzer nevetve és a hátralevő huszonöt aranyat a zsebéből kezdte kiolvasni.

— Különös, — szolt közbe Bibók, az emeleti ablakokra pillantva, — a légyottos szoba még világos.

— Alkalmassint égve hagyták a gyertyát. (S magában sóhajtott: szegény Fabriczius!)

— Nem, nem, — rázta a fejét Bibók. — Ott van még a Seladon is, tévedtünk az elhangzó lépésekben. Látszik az árnyéka, a mint elmegy az ablakok mellett. Ni, most meg már sötét lett. Most fogja elhagyni a fészket. Menjünk innen hamar!

— Bevárom, — mondá Gosznovitzer hirtelen elhatározással. — Szembe akarok nézni ezzel az emberrel.

— Bátor ember a templomban is füttyöl. De mire lesz az jó?

A bíró nem felelt. Szemének egy kevély villanata lett volna a felelet, de azt Bibók nem láthatta.

— Még valami bajba keveredik a nemzetes úr. Az ilyen emberekben nagy az elszáadás.

— Ejh, ki merné Lőcsé város bíráját bántani?

Ebben a pillanatban léptek hallatszottak túlról. Ah, itt jön! Gosznovitzer egy vastag tölgyfa mellé lépett és ott lapult meg, Bibók ellenben a falhoz húzódott.

Magas termetű, vállas férfi közelgett a kavi-csos úton, térdén felül erő lovagcsizmákban, melyen beburkolva még részben arcát is, kö-penyébe, melynek felhajtott jobb szárnya a bal vállra volt vetve.

A ház szögleténél megállt egy picinyt, óva-tosan körülnézett, majd szapora léptekkel a kijárat felé indult. Gosznovitzer a lélekzetét is elfojtotta.

Mikor azonban a tölgyfához közel ért, ki-lépett és eleibe állt.

— Jó estét uram, álljon meg egy percze.

— Mit akar? — kérde az idegen meghök-kenve.

— Tudni akarom, kicsoda és mi járatban van itt?

S rátette kezét az idegen vállára vakmerően.

— Takarodjék, szemtelen s öklével nagyot sujtott a föltartóztató Gosznovitzre, épen a szíve táján, hogy az hátrátántorodék, roszzúllt és szédület fogta el.

— Mátyás! Bibók! — kiáltá. — Ide! Hamar!

Bibók habozott, nem tudván, hova tegye aranyait, de a kaland izgatta, a zacskót bele-gyömöszölte a csalmájába s csalmástól becsapta egy puszpángbokorba, Mátyás hajdu pedig tús-kén-bokron szökdelve, felbukott, a saját kard-jában megbotolván, de csakhamar föltápász-kodék.

Az idegen látta a veszedelmet, elhagyította köpenyegét. A hold most épen odavilágított a képébe.

— Görgey Pál, — hűledezett Gosznovitzer, s szíve hangosan kezdett dobogni.

Bibókból kinverjékét sajtolt ki a rémület, keze megdermedt, lába meggyökerezett, mozdulni nem birt. A nagy szerencse, a nem várt fogás Gosznovitzert is szinte megfosztotta a józan cselekvőképességétől.

— No, csakhogy a kezünkbe került kegyel-med, — lellezte. — Adják meg magát!

— Még nem, — mondá Görgey csendesen, s egy nyakán lógó szipa hirtelen belefűjt, a mi éles, fűtyszerű hangot adott.

Gosznovitzer mindjárt észrevette a sipolás czélját. S hogy megakadályozza, villámhirtelen rávetette magát Görgeyre, a nyakánál kezdvén őt fojtogatni; Görgey a hatalmas ökleivel vé-dekezett, de félig immár tehetetlen volt, mert Mátyás hajdu hátulról nyálabolta át s a lábai-val próbált neki gáncsot vetni, hogy földre te-perhessék.

— Élve kellene bevinni Lőcsére, — lihegte Gosznovitzer, s úgy világitottak szemei ennél a gondolatnál, mint két szentjános bogár. — Nosza Bibók, hajrá Bibók, — biztatta a meg-bénult kalandort, — segítsen hát kegyelmed!

De már későn volt, a küzdelem hevében észre sem vették, hogy a sipszóra elevenedni kezdett a környék. Lovak dobaja, patkók csat-togása veri fel a csendet távolabbról, a közel-ben pedig mozogni kezdenek a kukoricza- és a mákszárak, özönlének be mindenünnen a Gör-gey huszárai és zsoldosai. Bibók futásnak ered az egyik sétatton, de onnan is jönnek, akkor átsap részűt a virágágyvakon a másik útra, de ott is útját állják. Preszton kivont karddal ro-han a gazdájához többelemagával. A löcséi bíró kirántja a pisztolyát, de csakhamar kicsavar-ják kezéből, Preszton fölemeli a kardját ma-gasra:

— Elvágjam a fejét, kérem alásan?

Görgey inteni akar, hogy az bizony igen jó lesz, melle zihál, szemei vadul forognak, de aztán észébe jut sötét végzete, mely a hirtel-lenkedéstől hizott meg s erőt vevén magán, inkább hörgött, mint mondotta:

— Még most ne! Hagyd Preszton! A bíróra nézve majd csak útközben fogok határozni, hanem ezt a gazembert, Bibókot, élve-halva kerítsék kézre.

Azzal kilépett a kerthől és künn a lovára pattant:

— Keressétek meg a köpenyegemet s hozzá-tok utánam a bírót a hajdujával együtt.

Az alispán előre nyargalt a Görgei vezető úton. A friss éji levegő kibúzdta lassankint fejé-ből, szívéből a gonosz indulatokat.

Most már szinte örült, hogy át nem engedte magát a pillanatnyi dühnek s kimélte a bíró

életét. Gosznovitzer kedvelt ember a kurucz-tisztek előtt, kivált Andrásy generális szereti, esetleg ő vette volna kezébe a megtorlást s az alul aztán nincs kibúvás. Bolondság lett volna olajat önteni a már lohadó tűzre. Így okosko-dott Görgey, s elégnék kezdte tartani, ha egy kicsit megtréfálja a löcséi magisztrátust (hadd nevéssenek a megyében). Azt a tervet forgatta fejében, hogy haza viszi a bírót Görgei, szok-nyába öltözteti, főkötőt huzat a fejére s hol-nap fényes nappal beküldi szolgálival szekéren Lőcsére, hogy a piacon letegyék. (Ez volt ak-kor a legnagyobb csúfság, a mi férfit érhetett.)

De hova-tovább erről is lemondott. Hisz ez is csak olaj a tűzre, mindössze kisebb adag. Zöld dolog ez is, komoly emberhez nem való. Utoljára is miért agyarkodik ő Gosznovitzre? Hiszen Gosznovitzer csak azt cselekedte, hogy el akarta fogni. Már pedig melyik löcséi bíró nem akarná ezt a mostani körülmények mel-lét? De bizony egy hajszála se görbüljön meg a szegény Gosznovitznek e miatt. Csakhamar letett a tervről. Nagy esztelenség volna. És leg-alább Marjáknának is megmarad a szoknyája és főkötője, mely már-már gazdát volt cse-rélendő.

Miután nagyon előre ment, teljesen lecsilla-podva megfordítá lovát és a csapatához nyar-galt vissza.

A bírót gyalog hozták, ugyancsak a hajdu-ját. Bíró uram csüggedten lépegetett s egyetlen szót se szolt egész úton. Bibóknak keze meg volt kötözve s a kötelet Sári János nevű csat-lós fogta, a ki lóháton volt. Néha meg-meg-sarkantyúzza a lovat s a mint az galoppba kez-dett menni, Bibók is kénytelen volt szaladni, úgy járt a melle, mint a fűjtató a kovácsmü-helyekben, a min nagyokat röhögött az a bizo-nyos Sári János. Hajadonfővel jött Bibók s a mikor beszélhetett (ha a ló lépésben ment), jajveszékelve emlegette, hogy a csalmáját ott-hagya a kertben s hogy a csalmájában van minden vagyon, egy halmaz arany, rengeteg sok arany, rimánkodott, kisérjék vissza, gaz-dagon megfizeti.

Nevettek rajta, nem hitték el.

— Minek már magának bácsi az a sok arany? Megvan már a maga kosztja holtig.

Görgey hozzájuk érve, nagy patáliát csapott. — Miféle dolog az, hogy a nemzetes bíró uramat gyalog engeditek menni, mint valami Armer Reisendert? Nem hittem volna Preszton, hogy olyan ostoba vagy. Tanuld meg, hogy az úr pokolban is úr. Melyiteknek van a leg-roszabb lova?

— Nekem! Nekem!

Öten is jelentették, hogy a legroszabb lovak van, nem tudván, mi végből kérdezi az al-iszán. Végre is a Kiss Ferencz lovában álla-podtak meg, hogy az a legroszabb.

— Szállj le fiam, Kiss Ferencz és engedd át a nemzetes úrnak a lovat. Üljön fel, bíró uram. Bizony a legjobbat adnám oda, ha nem kellene attól tartani, hogy itt hagy bennünket kegyelmed, a mit pedig nehezen sajnálnék holtig.

Egyben jelentették Görgeynek, hogy az el-fogott Bibók alázatosan esedezik, engedtessek meg neki visszamenni kíséret mellett a kerthe-be, mert ott hagyta fővegét egy puszpángbokor-ban, teliden tele arannyal.

— Ugyan hol vette volna? Hazudik a gaz-ember, mint mindig.

— Hogy azt mondja, a löcséi bíró is tanu-ságot tehet róla.

A bíró fejét rázta. Ő nem tud semmiről semmit.

— Úgy látszik, valami szökési terve van a

rókának. Nem eresztem egy tapodtat sem, — határozta Görgey. — Hanem ha mégis igaz lenne, tudakozzák meg tőle a helyet, Plichta, Rajnald, Kapánczy zsoldosok, hagyják itt a lovaikat, menjenek vissza gyalog és kutassák fel a mondott bokrokat.

(Ez az is bölcis intézkedés volt. Görgey is-merte embereit, kiválogatta a leghaszontala-nabbakat, visszatartván a lovaikat, mert tudta, hogy ha a pénzt meg nem találják, gyalog is visszatérnek, — de ha a pénzt megtalálnák, a lovaikat is magokkal vinnék örökre.)

Azzal sarkantyúba kapta lovát s jóval előre vágatott Görgei, úgy, hogy mire a kis csapat megjött a foglyokkal az udvarra, már akkorra átöltözve, künn az udvaron fogadta Goszno-vitzert.

— Isten hozta, nemzetes bíró uram. Tessék beljebb kerülni.

Ott bent már vacsorára volt megterítve. Mar-jákné egy-kettőre olyan lakomát ütött össze, hogy fejedelmek is megnyalhatták volna utána a szájukat. Hogy ne legyenek magukban, az íródeákok közül hívatott be Görgey néhányat, a kik vig adomákkal mulattatták a vendéget. A pinczéből a legjobb borok kerültek az asz-talra, 1682-iki somlyai és Tokaj arany nedve, a bíró uram születési évének termése, vagyis ötvenhét esztendő, a mely gyöngédség (vagy meglehet, maga a bor), annyira kiengesztelte Gosznovitzer uramat, hogy mogorvasága szem-látomást tünetezett, daczára a rettenetes bi-zonytalanságnak, hogy mi fog vele e gonosz olygarchánál történni. Istenhez fohászodott halkan, hogy «legyen meg az Úr akarata», s közben szürcsölgött a boroskából. Egész kö-zönyös tárgyakról folyt a szó, az idei időjárás-ról, a borsóföldek állásáról, a háború esélyei-ről, különös esetekről, hogy a Berthóty István ágyújár a egy méhraj szállott Érsekújvárot, a mi jót jelent; hogy Sárospatakon egy diák olyan álomba esett, melyből most, hat hónap mulva se lehet felkeltetni; alszik és távollát, úgy, hogy ha valaki a kezét fogja s megkér-dezi például, hol van most Heiszter, pontosan megmondja: Mostan a sátrában van Pozsony mellett. Mit csinál? Borotválkozik. Ép így tud mindent a fejedelem vagy bárki felől. A dolog ki van próbálva. A diák minden szava szín-valóságnak bizonyult s a pataki bíró hatósági közegek jelenlétében jegyezte az órák és per-czet, mikor és mit mondott bizonyos meghatá-rozott személy cselekedeteiről, kinek környe-zetében szintén hatósági személyek jegyezték az órák és a perczet, mikor, hol és milyen álla-potban foglalatosskodék. S mindenben össze-vágott pontosan: a diák beszéde és az illető cselekedetei... Úgy ver a hír újabbban, hogy Bercsényi magával fogja vinni a táborba és hadi czélokra használja...

— Nem szeretem már én azt, mikor méh-rajokban s alvó diákokban kezd bizakodni a magyar.

Szóval sok mindenféle előkerült poharazás közben, csak a mai esetről egyetlen szó vagy czélzás sem. Mintha két közömbös ember va-csorálna együtt véletlenül, a kiknek semmi, de semmi mondanivalójuk egymásnak, minélfogva a semleges pletykák és mindenféle híresztelé-sek szemetes kosarában turkálnak. Innen-onnan hajnalra járt az idő, mikor a Gosznovitzer szemei láthatólag kisebbbenedi kezdtek.

Görgey udvariasan figyelmeztette:

— Ha pedig unná már magát, jelentem, hogy az udvaron befogva áll a kocsi, elmehet kegyelmed, a mikor akar. Nem akarnám a bíróné asszonyomat nagyon megijeszteni a hosszú elmaradással.

GYULAI PÁL A RAVATALON. — Balogh Rudolf felvétele.

— Haza mehetek? — motyogta elcsodálkozva.

— Hát mi egyebet gondolt kegyelmed? Hiszen a világról se volt egyéb céloim, csak hogy barátságosan koczezhinassunk egyet erre a mai váratlan találkozására.

Gosznovitzert zavartan vakarta a szakállát, az üstöke pedig izzadni kezdett.

— Nehéz sor ez, nagyon nehéz sor...

Felkelt, elbucázott a háziúrtól, a diákoktól, aztán kitámolygott. Görgye kikísérte a kocsihoz; négy pompás paripa volt befogva s a saját hajduja, Mátyás ült a bakon a kocsi mellett. Görgye még egyszer kezét nyújtott, mikor már fent ült.

— Jó éjszakát nemzeti uram és adja Isten, hogy minél előbb megint a kezembe kerüljön.

— Jó éjszakát, — viszonzá a bíró — és vigyázzon a tekintetes úr, nehogy a kezembe kerüljön, mert az egészen másképp végződne.

Pirkadni kezdett keleten. A nap még nem jött ki maga, csak a vöröspiros palástja egyik csücskét kezdte kitolni a hegyek mögül.

— Kikirikil! — kiáltá egy éles torkú kakas a baromfiudvar felől. (Folytatása következik.)

ANTÓNIUS ÉS KLEOPÁTRA.

Nem szerelmi, hanem politikai tragédia Antónius és Kleopátra története, a miből Shakespeare egyik legszebb szomorújátékát írta. Talán a Shakespeare tragédiája, talán a Kleopátra egyénisége az oka annak, hogy viszonyukban mai napig inkább szerelmi, mint politikai drámat látnak. Pedig mind az Antónius, mind pedig a Kleopátra agyában a lírai hevületnél, az érzelmi megindultságnál több helyet foglalt el a hatalmi érdek. Guilelmo Ferrero: *Róma nagysága és bukása* című munkájában szinte kézzelfoghatóan mutatja ki, hogy bukásukat mennyire nem a szenvedély kizárólagossága és vakasága, hanem egészen más körülmény vonta maga után. Nem is könnyű dolog húsz évszázad távolán át Egyiptom mesés királynéjában meglátni az igazi, a historiai Kleopátrát. Az ő neve szimbólum nekünk, a mely a pompás, az uralkodásra hivatott nőt jelenti, a kinek öléseében együtt van minden, a mi a szerelemben édes és minden, a mi a szerelemben kárhózat. Azonban a legridegebb historiai fölfogás s a legszigorúbb kutatás sem fogja megzafolni Shakespeare jellemzését, hogy a historiai Kleopátrájának is „egyként illett a könny, a mosoly s a duzzogás”, hogy a historiai Kleopá-

trájában is „minden szépség csodássa alakult”, hogy ezzel a hatalmával fogta igájába „Julius Cezárt, a világ urát s a harmadrész világ oszlopát”, Antónius. Testben, külső megjelenésben élő Vénus, második Heléna, a Nilus Afroditéje ez a csodás asszony, a mint alakját a hagyomány s az egykorú följegyzések az emlékezetnek fontartották. Lélekben nem volt erkölcsös, a hogy az erkölcs szót ma értelmessük és nem volt erköltesen sem kora fölfogása szerint. Kiváltságos asszony volt a születés, a temperamentum s a szellem jogán egyaránt s ha nem csupán pszichológiai és esztetikai, de morális szempontoktól is vezették magunkat, úgy a csodás Egyiptom ez egyik legregebb csodáját, a mindenható asszonyiság ez örök szimbólumát eltaszítjuk és ellaposítjuk.

Válságos kor határmezsgyéjén született és élt Kleopátra, abban a században, a melyben a római reszpublika világbiro cezárizmusú alakult s a melyben Jézus született. Egyiptom akkor nyelvben, szellemben, erkölcsben görög világ. Három század óta uralkodtak odáig a Lagidák Egyiptomban, a kik trónjukat a makedon Nagy Sándor hódításának köszönheték s a kik a férfigén mindnyájan Ptolemeusz-nak neveztek magukat. A család-alapító ős katoná volt. Nagy Sándor világbirodító hadseregében az első Ptolemeuszok örökölték is a katonaszerelmenumot. Három század alatt azonban a Lagida-vér elfinomodott és megromlott. Lassanként a katonaszerelmenum s az erőfeszítést a gyönyörűséget s az asszonyos otthonulást váltotta föl. A görögös henyé élettel, a mely eredetben csak laza erkölcsű szellemi epikureizmus, társultak kelet erköltesen szokásai, a melyek az otthonból háremet, a királyi palotából arénát teremtettek, a hol szakadatlanul viaskodott a cselszövény s az armány. A Lagidák testi és szellemi elkorcsosodását talán eléggé magyarázzuk azzal, ha elmondjuk, hogy házi törvényük szerint csak maguk közül házassodhattak, hogy a fiútestvér a háziorvény parancsára vette feleségül a vele egy méhből született leánytestvért. E fajta tönek volt a legpompásabb, legbódítóbb, egyszersmint utolsó hajtsása a trónon: Kleopátra. A családi törvény értelmében ő is feleség volt egymásután két öccsének, a kik testben-lelekben gyöngék és satnyák voltak. Az élet Alexandriában, a hol a Lagidák székeltek, pompás, fényes és gyönyörű vadászó volt. Egyiptom a természetből is adott ország, a hol a kereskedés s az ipar hatalmasan gyarapította a természet áldásait. A fényes királyi udvar, a hol szerettek a szellemet, a lakomát, a komédiázást; a hol nem kellett poráron tartani a túzes szenvedélyeket; a hol tér volt, hogy a szellem, az élmesség, az arczatlanság egyaránt dusan kama-

tozzék; magához vonta a szerencse-vadászokat. Maga a város is olyan háló volt, a melyt csak három százada, Nagy Sándor halálakor, neki mintegy temetőül alapítottak, akkor nagyobb és fényesebb város Rómánál; vannak nagy tudósai, híres szónokai és gyönyörű hetériái.

Róma és a Lagidák között az első káposz trónvillongásból támadt. A testvérek, mert csak az első szülött fiút s az első szülött leányt, mint házastársakat, együtt illette a korona, untalanul hajbakaptak a hatalmon. Uszítók-nak az alexandriai udvar soha sem volt székében. Mint keleten általában a legtöbb helyen napjainkig, az uralkodó legbizalmasabb tanácsadói, a királyné benső férfi-cselédsége, a koronás gyermekek nevelői, az állam főméltóságai és tisztjei jobbra eunuchokból kerültek ki, a kik értettek a villongás szításához és szenvedélylyel szították az armányt. A palota-forradalom Rómába üzött rövid idő alatt néhány Ptolemeuszt. Kleopátra apja, Ptolemeusz Aulates is Róma segítségével szerezte vissza trónját, a miről családi villongás taszította le. A trón visszafoglalásakor aztán a megtorlás tartott orgiát. A testvér, a feleség, rendszerint ezek támasztották a palota-forradalmat, verpadra kerültek. Verpadon halt meg Kleopátra anyja, Berenice s ő is verpadra küldte hugát, Arsinoét.

Julius Cezár azért ment Egyiptomba, az ürügy legalább az volt, hogy trónjára visszahelyezze Kleopátrát, a kit Arsinoé üzött el. Kleopátrának és testvéreinek, apjuk végrendeletének szerint, Róma szenátusa volt a gyámjuk, tehát a mikor Alexandriából elűzték, Rómához fordult segítségért. A szenátus az igazlást a már akkor mindenható Cezárra bízta, a ki ostrommal foglalta el Alexandriát s a királyi palotában szállott meg. Ott együtt találta az összes Lagidákat Kleopátrán kívül. Őt Cezár hazaparancsolta s maga elé idézte. Ekkor kezdődött a Cezár és Kleopátra viszonya. Cezár ötvenkét éves s már harmadik házasságban élt a magtalan Kalpurniával. Kleopátra husz éves. Asszony már ő is, névleg legalább; felesége öccsének, Egyiptom törvényes királyának, XIII. Ptolemeusz Dionizusz-nak. Az akkori világ-leghíresebb és-leghatalmasabb férfiak került össze a leghajósabbnak tartott asszonnyal, a kinek szépsége, Plutarchus szerint, nem volt ugyan-hasonlíthatatlan és mégis maga volt a megtestesült csáb.

Hangja hasonlított a sok hűrú lánthoz, a melynek hangját gyönyörűség hallgatni. Ékes virág-alak, a kinek testi tökéletességéből egy parányit sem takart el az Egyiptomban divatos, testhez tapadó, áttetsző szövetsből varrt köntös. Szemei az opesztó vágyat, a szerelmi mámor paroxizmusát dobta a vérbe. Ilyen készülettel állott Kleopátra a már idős, de még nem öreg Cezár elé. Egy hű rab-szolga zsákban vitte Cezár ajtájához. Kopogtatás, bejelentés nélkül, mintha csak az égből csöppent volna alá, állott Cezár elé a természetnek ez a „csodás remek”, a kit meg-nézi, a kit megölelni üdv és kárhózat volt egyszerre. Minden, mi e találkozásból folyt, természetes. Természetes, hogy Cezár Kleopátrának ítélte a trónt; hogy nem sietett vissza Rómába, a fagyos házba, a fagyosabb Kalpurnia mellé. De nem csupán a szerelem tartotta Egyiptomban, a hol a Niluson utat is tett Kleopátrával, hanem politikai érdek is: Egyiptom meghódítása. Végül természetes az is, hogy a midőn Cezárt a politika visszahívta Rómába, Kleopátra megszűlvén fiát, Cezáriont, utána ment. Ha Cezárt le nem döfi a Casca töre, mert politikai érdek is kívánta, Kleopátra talán Róma s az egész világ trónjára kerül. Kleopátra már Rómában megismerkedhetett Antóniussal, hisz Antónius Cezár legbensőbb környezetéhez tartozott. Cezár halála után azonban Rómából haza menekült Alexandriába s tovább három évnél nem látta egymást. E három év alatt Antónius Brutus és Cassius megsemmisítése s a birodalom fölőstása foglalkoztatta. A birodalom megosztásával, a mikor Antóniusnak a keleti rész jutott, került az ő hatalmi szférájába Kleopátra és Egyiptom. A tarsusi híres találkozás, a mikor három év múltán viszontlákta egymást, nem pusztá légyott volt, ha-

nem kelet urainak bemutatkozása és hódolata Antóniussal. Brutus és Cassius legyőzője ekkor negyvenkét éves, híres katoná, a ki mester-séget Julius Cezár oldalán tanulta s még híresebb korbely. Tarsusba nem csupán hivalkodásból gyűjtötte össze kelet urait, hanem, hogy a parthusok ellen, a kiket már Cezár is meg akart kóztatni, segítséget csikarjon ki tőlük. A királyok és fejedelmek e sokadalmat természetesen nem eshetett dárídók és ünnepek nélkül. A fejedelmek társaságában oda zárandokolt kelet minden szép asszonya: a bujaságáról és gyönyörű voltáról egyaránt híres Glaphira: II. Arisztobulosz özvegye, Alexandra királyné és Heródes bájos felesége, Marianna. Antónius Tarsusban töltött napjairól a következőket jegyezte föl egykorú historikus: „Övé volt minden kincs, a mi után kezét kinyújtotta; ajtaja előtt királyok tolongtak s fejedelmek és királyok feleségei keltek versenyre kegyeik följajlásában”. Kleopátra azonban idezésre jelent meg Tarsusban. Az vitathatatlan, hogy Kleopátra meg akarta hódítani Antónius azzal az útjával, a melyben „Afrodite Ázsia üdvére látogatta meg Dionizoszt”. Vizen utazott; aranyos bárkáját ezüst evezők hajtották; maga arany sátor alatt, Afrodite mezében nyugodott s ámoroknak öltöztetett gyermekek legyeztek. Viszonyuk ekkor támadt s nem csupán azért, mert tetszettek egymásnak; hanem mert szövetségük hasznosnak is ígérkezett. Antónius azt remélte Kleopátrától, hogy segíteni fogja a parthusok ellen; Kleopátrát pedig csupán Antónius védhette meg Rómától. Tarsusból néhány hónapra Alexandriába vonultak. Aztán három esztendőre szakadtak el egymástól, a mialatt Antónius szakadatlanul a parthus hadjáratl foglalkozott, a melyet megkezdett s a melyben megverték.

Három év múltán ismét összekerültek Antiochiában. A parthus hadjárat alatt, hogy pozícióját megerősítse Rómában, Antónius feleségül vette Oktáviánus hugát, Oktáviát. Antiochiában aztán, a mikor már belátta, hogy Oktáviánussal előbb-utóbb fegyverrel kell leszámolnia, inkább érdekéből, mint szerelemből feleségül vette Kleopátrát is. Ismét négy esztendő telt el, a mialatt Antónius inkább foglalkozott a parthus háborúval, mint szerelmével. Tehát a világ harmadrészének oszlopa, Róma legjobb katonája, nem csupán azzal foglalkozott, hogy „oltsa egy cigány nő lángbűvét”, mint Shakespeare mondotta s a cigány nőt is szerelménél fontosabb gondja volt birodalmának biztosítása. Ez alatt az idő alatt a távolból farkasszemmel nézett egymással Oktáviánus és Antónius s az elsőbbségért mérköztek. Ámbár Antónius még 36-ban Krisztus születése előtt feleségül vette Kleopátrát, erről az aktusról érmet is verekelt; de házasságát nem közölte a szenátussal s Oktáviától is csak négy év múltán váltott el. Ekkor Kleopátrától született két fiának királyságokat szakított ki Róma meghódított tartományaiból.

A balvégzetű parthus hadjárat, házassága Kleopátrával, önkénye, melylyel Róma birtokait osztogatta, együttesen ásták meg sírját. Ha Aktiumnál vereség nem éri, még ideig-óráig megtarthatta volna birtokában a világ harmadát. Az aktiumi ütközet sorsát azonban nem az döntötte el, hogy Kleopátra megszabadult s Antónius még a csata sorsának elődte előtt követte a Kleopátra példáját. Aktiumnál Antónius és Kleopátra sorsa dönt el. Összeomlott a csata elvesztésével minden, a min tizenegy évig dolgoztak. Oktáviánus azzal szennyra megizmosodott, hogy most már Alexandriáig üldözhetné Antónius s ott öngyilkosságra kergethette. Vitathatatlan, hogy Antónius Kleopátrához a politikai érdeken kívül szenvedély is kötötte. Kivált a mikor egy helyen volt vele, Kleopátra nagyon befolyt elhatározására s cselekedeteire. Időnként, pihe-nél félre is tette a politikai gondokat s a mint Shakespeare mondta, egyetlen üdvé volt, hogy „oltsa egy cigány nő lángbűvét”. Az is vitathatatlan, hogy az Oktáviánus és Antónius mérközésében az okosság s a számítás legyőzte a temperamentumot s a szenvedélyt. Antónius halálakor Kleopátra még egy próbát tett, hogy Julius Cezár s Antónius után Oktáviánust is hálójába kerítse; hisz ősei birodalmát fiainak

II. MÁNUEL, PORTUGÁL KIRÁLY.

akarta megmenteni s harmincznyolcz évvel még kíváncsot élni és szeretni. Oktáviánus azonban nem akadt hálójába. Így Kleopátrának sem volt más választása, ha csak azt nem akarta, hogy Oktáviánus diadalmában mássássa meg Róma csöcselékének, mint a kicsiny áspis kigyó, a melynek marása nem fáj és mégis halálos. Junius.

CSERKÉSZET.

Irta Bársony István.

Minden vadászatnak a koronája a cserkész, a mi — szerintem — egyes-egyedül nagyvadra érdemes helyesen.

Cserkészlet kisvadra, pláne, — a mint igen hibásan mondják némelyek, — apróvadra, egy-

II. MÁNUEL, PORTUGÁL KIRÁLY KUTJÁVAL.

általában nincs. A mit annak neveznek; nem igazán az. Azt legfeljebb valaminő utánjárásnak, — leggyegeterűbben keresésnek lehetne mondani; de ennek semmiféle jellemző szépsége, érdekessége, különösége sincsen.

Furcsa is lenne, ha a valamire való vadászember azzal állana elő, hogy ő — mondjuk — nyúlcsérkészlet volt.

Mert mi a cserkészlet? A vadnak oly módon való felkeresése és lövéstávolságnyra megközelítése, még pedig gyalogszerrel, hogy én lássam a vadat, de ő engem ne vegyen észre; mert különben már nem vár tovább, hanem menekül s én elkésem azzal, hogy leterítsem. Tudom kell tehát mindenekelőtt, hol tartózkodik a becserkelendő vad; — (a „hol” alatt persze nem a vaczka értendő, hanem az egész terület, a hol otthonos; a hol rendszerint mozog, jön-megy; — a hol tehát időnkint látható is és így nemcsak vaktában, — találomra, — kóborolunk utána, minden igazi terv nélkül); tudom kell továbbá mindazt a fortélyt, a mivel élnem lehet, hogy a rendkívül szemfüles, óvatoss, figyelő vadnak a közelségébe (viszonylagos közelségébe) jussak, a mi alatt néha több száz lépésnyi távolságot is értünk. — De hát ugyan micsoda fortély, furlang, s eféle kell — ismétlem — egy ostoba nyúl ellen, a melynek épen az a tulajdonsága hiányzik, vagy legalább is igen fogyatékosan fejlődött, a mi az igazi cserkészeti vadat (a nagy vadat) a legjobban védi: tudniillik a szimatja, — szaglása. — A ki a mezőn, ha mindjárt talán bokrok közt is, ide-oda jön-megy, hogy valami vadat felugrasson s ezzel szem elé kapván, lelőhesse, az nem cserkél, csak csatangol.

S ha mindjárt előre látná is az alkonyatkor és hajnalban szintén csatangoló kis vadat és úgy igyekeznék valahogyan a közelébe lopózkodni, a mi esetleg sikerülhet is: azért mégis csak tréfás túlzással mondhatnánk, hogy ő azt a vadat becserkelte; minthogy ez a fogalom általában sokkal többet jelent az igazi vadász előtt, semhogy kis vadról szólván, komolyan élne a fogalmat körülíró szóval. — Olyanforma ez, mintha a jó lovas előtt valaki azt mondaná: felültem egy csacsira és a verseny-pályát körülzárguldtam.

A cserkészlet tehát a nagy vadat illeti s minthogy egyrészt a nagy vad jobbra erős-ségeiben tartózkodik, a honnan a nyílt síkságra, mezőgazdaságilag művelt helyekre, csak ki-kivált, de onnan rendszerint visszatér, (ám-bár van rá eset, hogy őz, szarvas, vaddisznó, valamely nagy tábla magas roszban, buzában, kukoriczában tölti a nappalt is; sasas-nádas területeket meg különben is szeret) — tehát a cserkészlet igazi térsége az erdő. — Már azért is leginkább az erdő, mert okvetlenül fedezetre van a cserkélő vadásznak szüksége, nehogy a vad korán észrevegye. Már pedig a nyílt helyen — mezőn, tarlón, kaszálón stb. — bizonyosan hamar észrevenné. — Meg aztán még valami kell a cserkészlet célzaserűségének a biztosítására, a mi sem kultúrföldeken, sem sasas-nádas helyeken nem igen szokott lenni; — s ez: a cserkésző-út. Azaz olyan ösvényhálózat, a mely azért szelides keresztül-kasul valamely területet, hogy azon nagyobb nehézség nélkül és a lehető legnagyobb csendben, zajtalanul haladhassunk erre-ara, a merre épen reméljük, hogy a keresett vaddal találkozunk. Mondani sem kell tehát, hogy az ilyen cserkésző útnak alaposan tisztogatottnak (lesöpörtnek) kell lennie, ha a céljának igazán meg akar felelni. Ámbár természetesen, hogy a cserkésző út hálózatát eszményi tisztaságban tartani lehetetlen, mert arra folyvást hulldögöl a száraz levél, meg a száraz galy, sőt ág is, úgy, hogy a vadásznak még az általános szempontokból kifogástalan cserkésző-úton is ugyancsak vigyázni kell minden lépésével, hogy hova tegye a lábát, nehogy fölösleges zörgést, harasztizigést és ágrecsenést okozzon, a mi a mindig éber vadat rögtön figyelmezteti, esetleg sietős menekülésre ösztönzi még mielőtt magunk megpillantottuk volna.

De aztán ezen az egy „műszaki” segítségen kívül nem is támaszkodik az igazi nagyvad-vadász másra, mint saját magára, meg a fegyverére. (A mely a mai új rendszerűek közül már igen tökéletes lehet.) Sőt vannak rend-

Skutezky Döme: Részámorból.

Láttuk és nem látjuk. Talán soha többé. Kezdetük újra, tízszer-húszszor minden délután és minden hajnalban, a míg a bögs tart. Reményünk nem oszlik, bizakodásunk csüggedetlen, minden új cserkészlet új izgalmat kínál, de új fáradságot is, szinte-szinte a kimerülésig. Hisz a legjava vadásznak néha még az sem elég, hogy sikerült egy szarvasbikát becsérkélne, mit ér, ha nem azt a bizonyost látja maga előtt, a hatalmasat, a remek koronás urat, a kinek sörényes nyaka puffadt a sok szerelmi ömlengéstől, s az agancsa pedig igazi királyi disz.

Tessék azt a bizonyos legszebb szarvasbikát az ő sok ezer holdas lakóhelyén felkeresni, megtalálni, becsérkélne és végül egy korrekt golyó lövéssel leteríteni! A ki ezt eléri, az méltán büszke a sikerére és méltán disziti kalapját a bika vérebe mártott cserlombbal, a mi a diadal jelvénye.

A ki így cserkészik, az olyasmit érez, a mit semminő más vadászat nem bir érezettni. Hisz' ebben benne van a saját magunk minden dicsérete is egyszersmind, mert a mi remek vadunknak az ő valamennyi természetadta védelme — pedig mennyi van! — sem volt elég arra, hogy tőlünk, a hozzá érzékek dolgában nem is hasonlítható gyöngébből, menekülni bírjon.

Ilyenkor az a lövés, a mivel a vadat leterítjük, már csak riadás és annál kevésbé vehető nagy dolog számba, minél tökéletesebb volt cserkésző munkánk, a mely által, a saját egyéni ügyességünkkel, a vadnak esetleg közvetlen közelségébe jutottunk s így magát a lelövését már kis feladattá tettük.

Holott minden más vadászatnak a zenitje éppen ez a végső eredményt biztosító lövés.

TÉLI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

Az a heves harc, a mely művészeti életünk színpalái mögött dúl, érezteti hatását műkiállításainkon is. Egyik szomorú eredménye a komoly, kitartó munka értékének hanyatlása, a jelszavak — sokszor üres jelszavak — uralmának túltengése, a mely megzavarja csöndes, lelkiismeretes munkájukban azokat is, a kik ebben a zűrzavarban hivatva volnának szilárd központjául szolgálni a jövőendő szerencsésebb fejlődés kiigyekeztetésének.

Azért most is vannak mindenütt bizonyos tekintetben tiszteltetreméltó művészek és művész-csoportok, kik komoly törekvéssel, tisztességes munkával, a már kivívott nevet tiszteltben tudják tartani.

És ezek legfőképpen azok, kik a már egyszer megtalált irányt nem változtatják máról holnapra, nem szaladoznak divatos áramlatok után s nem cserélgetik modorukat Páris, Berlin, vagy München divatos szeszélyei szerint. A jövő ezeknek fog igazat adni. Kiváló példa erre a bécsi Waldmüller, Ausztria legnagyobb genre-festője. Halálakor kevésre becsülték, dívatja mult, manapság már a legteljesebb elismerés jutott neki osztályrészül.

Bár megszívlelnék e példát s ez elvet mindama fiatalabb művészeink, kiknél még nem késő s kiket az okatlanul pajtáskodó dicséret még el nem rontott teljesen.

Műfajokat tekintve, elég változatosságot mutat a kiállítás. Nagyratörő alkotásokban sincs hiány, sőt ezek közt nem egy tartósabb élvezetben is részesítheti a figyelmes szemlélőt. Így mindjárt az első teremben Pentelei Molnár János szingazdag alkotása, «Harminez ezüst pénz» és Hegedüs László nagyszabású alkotása, az «Egyenes út».

Az arcképfestők között feltűnően jól vannak képviselve arcképekkel: Stetka, Balló Ede, Endrey, Szenes, Glattey Ármán, Gerster, Papp Sándor az idősebbek közül. A fiatalabbak közül Glattey Gyulát kell említenünk. Meztelen női alakot (tükör előtt) festett Vesztróczy Manó, széles felfogással, erőteljes színben, egyike a tárlat legjobb műveinek.

Nagy haladást mutat plein air műveiben is. Deák Ébner Lajos tanulmányalakja s finom

hangulatú tájképe erejének teljében mutatja a mestert.

Jeles alkotásokkal szerepelnek az alakfestők közül Jendrassik, Skutezky Döme, Spányik Kornél, Neogrády Antal, Tull Ödön, Vajda Zsigmond, Boruth, Góth, Knopp Imre, Komáromi Kacz Endre, Herrer Caezár.

A tájfestészet gazdagon van képviselve. Báró Mednyánszky László borongós hangulatú alkotásai első sorban kötik le érdeklődésünket. Az ő chromatica skálában tartott színakkordjai mint transzponált harmoniák nyújtanak élvezetes tanulmányt a műértőnek. Gazdagon van képviselve Bosznay, kitűnően Nádler Róbert és Spányi Béla, igaz hatású közvetlen dolgokkal Markó Ernő, Pörge Gergely, Mendlik Oszkár, Edvi Illés Aladár; Bruck Lajos, Bruck Miksa, Bruck Hermína, Déry Béla és Basch Árpád egyaránt tartják a már elért művészi magas színvonalat.

A szobrászok közül Róna József csoportja, «József és Putifárné», mint mesteri alkotás hívja ki az elismerést.

Kiválóan vannak képviselve kitűnő alkotásokkal Holló Barnabás, Telcs Ede, Markup, Istók, Szentgyörgyi, özv. Fadrusz Jánosné, Vas és Moiret.

AZ ELSŐ FAGY.

Elbeszélés. — Irta Szűts Dezső.

Két gyerek ült a meleg szobában és suttogott. A fekete azt mondta a fehérekpűnek:

— Almát kellene sütni.

— Hol? — kérdezte az.

— Itt a kemenczén. Olyan puha lesz, mint a vaj s furcsa az íze. Finom. Eredj, kérj a mamától.

— De nem ad, — szabódott a másik.

— Dehogyan nem, csak mondd, hogy nekem kell. A Miskának. Mindjárt ad. Engem szeret. Eredj, aztán megsütjük. Na menj, ne légy olyan mamlasz, Gyurka.

Ez tétozva indult az ajtónak. Hirtelen lépések hallatszottak, az ajtó kinyílt s megjelent a mama. A fiúk kezét csókoltak s Gyurka féltékeny megszólalt:

Jendrassik Jenő: Tanácskozás.

— Ha volna alma, a Miska szeretne egyet... vagy kettőt...

— Nem nyughattok attól a pár almától, — szólt haragosan a mama, — hát majd jó volna, ha lenne. Hol van még a tavasz, meg a nyár, de nem én bánom meg.

Kiment s hallatszott, a mint a kamarának ajtaja csikorgott s hűvösség vette körül, a mint visszatért. Az almákat odaadta a fiúknak:

— Itt van; ez az utolsó. Többet ne halljak

almáról a nyárig. Most pedig megyek a szomszédba, vigyázzatok, hogy be ne jöjjön valaki.

A két fiú nagy gyönyörűséggel megsütötték az almákat a kemenczén s megették. Azután nagyot sóhajtott a Gyurka:

— Most már nem lesz több. Pedig milyen hosszú a tél. Mindig azt az aszalt szilvát kell enni.

— Nincs eldugva valahol gyümölcs? — kérdezte a másik. — Nálunk mindig hoz a mama

Endrey Sándor: Arckép.

Gerster Károly: H. Dóra kisasszony.

Pörge Gergely: Kolopi kaszinó.

Basch Árpád: Sibica.

Neogrády Antal: Vakáció.

valamit a kamarából: «Na, fiúk, találtam a sarokban egy körtét. Biztosan elgurult, mikor felraktuk a polcra.» A multkor meg szőlőt hozott le a padlásról. Azt mondta, hogy a gerendán maradt, a sötétben. Eldugta, biztosan tudom. Mindig dngdos valamit: nekünk gyümölcsöt, az apának meg sajtot. Nálatok ezt nem csinálják?

— Nem, — szolt szomorúan Gyurka, — mindig minket küldenek ki a kamarába. Ez a két alma volt még, én láttam. Különben kihoztam volna, mikor zsrért mentem. Hanem a szőlőben betettem a pajtába egy kosár oláh-piros, meg cigányalmát, mikor szüret után kint voltam. Szőlőt kerestem a hegyen. Azán nem tudtam kimenni, mert mindig esett az eső, meg a hó. Nem is mertem szólni itthon.

Piros, meg fekete almák, van közte egy pár kálvinalma is. Mind ott rothad.

A másik fiúnak hirtelen megcsillant a szeme.

— Te Gyurka, — mondta bátran, — mondd valamit. Menjünk ki az almáért.

— Most — ijedt meg az ajánlatra Gyurka, — ebben a hidegben?

Önkéntelenül az ablakra néztek, a melynek üvegét jégvirág tarkította. Az udvaron magasan állott a hó s a háztetőről jégcsap ereszkedett az ablak elé. Összeborzongtak. A hegyek zugaiból kiemelkedő rémek szállottak meg a bútorokat s fagyosan néztek szembe a két fiúval. De csak egy pillanatig.

— Ne félj, — biztatta Miska a másikat, — jókor van még. Elindulunk s itthon vagyunk vacsorára. Ha kérlek, hogy hol jártunk, azt mond-

juk, hogy mi nálunk voltunk. Gyere, menjünk. Hátha találunk még valami más is.

Kis bundáikat magukra szedték, a konyhaajtót bezárták, a kulcsot felakasztották a nyújtó deszka háta megé. Senki se vette észre őket, szaporán lépdelték a havas utcán keresztül, a mikor egy gyerek ütdött beléjük.

— Nini, Pápa Árpád, — szolt a Miska.

— Hát ti hova mentek? — kérdezte amaz.

— Hova, — mondta akadozva Miska, — hogy hova? Hát a vasúthoz. Igen, ott van hóéke, most érkezett, azt nézzük meg.

— Én is megyek, csak átszaladok a boltoshoz. Megvártok?

— Meg, ha sietszt, — hagyta helyben Miska. A kis fiú elszaladt, Miska pedig megragadta Gyurka kezét:

— Most szaladjunk, hogy utól ne érjen. Csak nem viszzük magunkkal. Még az úton elkezdene sírni.

Nekiiramodtak. Kint voltak a város végén, a vasút mellett. Elkerülték a deszkarakásokat s mentek fölfelé a fehér ruhájú hegyre. Mögöttük emelkedett a nagytemplom vörös kupolája, a nap szikráztatta, ragyogtatta. A vasúti mozdonyok éles, hosszantartó füttyöket eresztettek, mint mikor tolvajt kergetnek a rohanó utcagyerekek. Szép téli délután hideg ragyogása ült a városban és a hegyeken, csak a papok barna keresztje állt csodálkozva, mintha szemrehányóan mondaná: «Hol jártok itt gyerekek? Megengedte az anyátok? Én tudom, hogy szöktetek. Hát ilyen gyerekek vagytok?» Nem is mertek felmászni a hegytetőre, hanem sietve megkerülték a keresztet s lombtalan szilvasok között haladtak a másik hegy felé. Hátra-hátra néztek, a mint egy-egy élesebb füttyöt hozott a szivó szél, s ilyenkor arany sugarakkal ékesítve nézett le rájuk a barna kereszt a kék égről. A sötét pajták mélyéből törpék és manók inceselkedő szemeit látták megvillanni s lassankint a bátorság a szízmájukba szállott. A hóeste hegyoldalokon itt-ott egy-egy árva billeng lógott a szőlővesszőkön s a frissen hordott trágya gözölgött a pajták mögött. Siettek, megörnyedve taposták a havat s el-elállott a lélekzetük. Hallgatag villák csukott ablakszelei alatt megriadva rohantak el. Jaj, ha kinyílnának az ablakok s valaki rájuk szólna. Már

jön is valami, ott, a fa mellett megmozdult a feketeség. A két fiú ijedten kapott egymás keze után s a Gyurka kétségbeesetten ordított:

— Farkas! Farkas!

A kiáltásra a feketeség megiramodott s eltűnt a hegytetőn. «Nyúl, nyúl; kacagott Miska, fogjuk meg.»

Most már esteledett. A borongós hegy tetejéről haragos felleg feketesége bontogatta a terítőt, megszükkültek a fák, a pajták s csak messziről pislákolt egy-egy vinczellér-lakás. Közel voltak, még egy kis út lefelé s ott állott az ágashogás díófa alatt a nádtetejű pajta, faajtájával, csukott fatábláival. Levertek a havat csizmaikról s Miska nagy örömmel állott a zár elé:

— Nyisd ki.

— Én? — kérdezte a Gyurka. — Mivel?

— Hát a kulccsal. Vagy nem hoztuk el kulcsot? Jaj, akkor itt fagyunk meg.

Körültopogták a pajtát, feszegették az ablaktáblát, be-benéztek az ajtó négyszögű nyílásán. Nem lehetett, sehogysem lehetett. Hosszú ágakat kerestek s bedugták az ajtónyíláson. Jobbra-balra kapartak az ággal, separték a földet, míg végre hallatszott, hogy belül valami feldől s gurul az ajtóhoz. Miska utána kapott. Egy fagyott alma volt. Meg egy másik. Ették, harapták a jeges almákat, tele-rakták zsebeiket s nem vették észre, hogy besötétedett, s nincs más világosság, csak a hóterítő. Hideg szélvész szakadt rájuk a hegytetőről, s az óriások fenyegetően kiáltottak viharhangjukkal a két apró gyerekre: jaj nektek, jaj a rossz fiúknak, ma meghaltok a hegyek alatt, díófák tövében. Ezt a nótát sziszegtek, fújták, orgonálták a hegyek küldöttéi: a szelek s bebújtak a fiúk csizmájába, a bunda alá, lekapták arcukról a pirosságot s a másik szél már sápadra festette az ijedt, szomorú kis gyermekképeket. Kongtak, bongtak a szakadékok, temetés készült s a fiúk engedelmesen leültek a fal mellé, hogy meghallgassák az utolsó szöveget, a mit a halál intéz hozzájuk. Eltűnt előlük a világ, a szülők, minden.

Egyszerre Miska felnézett. Valamit látott csillanni a havon, éppen előtte, azután messze,

Spányi Béla: Őszi delelő.

a fák között. Megdörzsölte szemeit, még jobban látta a fényt.

— Lámpa, gyertya, Gyurka, hallod? látod?

Gyurka összerzezent, álmosan nézett fel. Mesét hallott, szép, hívogató, altató mesét. Hivta a föld vissza s ő meghajolt. De Miska rázta, rángatta, kiabált, majd czipelni kezdte a havon. Gyurka mégis feltápázkodott s tüskönárkon át vándoroltak a szomszéd vinczellérpajtáig, a melynek ablakából gyertyafény sugárzott az éjszakába. Benyitottak. A vinczellérné

tésztát dagasztott s ámulásban a lisztes tek-nőbe nyúlt.

— Hát maguk mit keresnek itt? Miska? Gyurka? tán a nemzeti asszony is kint van? Hol van?

Miska hirtelen megfogta az asszony tésztás kezét s könyörögve szolt:

— A mama nem jött ki, hanem mink kiszöktünk, mert almát akartunk enni. Meg hazavinni. Ne szóljon a mamának, mert

Spányik Kornél: Utolsó öltések.

Bruck Miksa: Mise előtt.

Hegedűs László: Levélírás közben.

Vajda Zsigmond: A barátinók.

ZAHLY MATILD, A DÁN MINISZTERELNÖK NEJE

akkor haza se megyünk. Csak egy pár szál gyufát kérünk.

— Jézusom, szent atyám, — sivalkodott a vinczellérné, — hát van maguknak sütnivalójuk, hogy ilyen télben... Jaj, dehogyan nem szőlök, dehogyan nem. Csak jöjjön ki a nemzeti asszony tavasszal, majd megmondom, hogy mit csináltak a drágálatos gyermekek a szőlőben... Na, csak találkozunk vele.

Miska azonban felfedezte, hogy a gyufaskatulya az ablakpárkányon van, egy szempillantás alatt lekaptá a kincset s kiugrott az ajtón. Gyurka utána. Egy kicsit fellemelegedtek, hát nevettek, ugráltak s útközben szedték a száraz galyakat. A pajtához érkeztek, a havat elkaparták fagyos kezeikkel, s egymásra hányták a sok ágat, a mit a vihar levert a fákról. Gyufát gyűjtöttek, a szél elfújta a fellobbanó lángot.

— Így nem lesz tűz, — mondta Miska. — Papir vagy szalma kéne.

— Hűzgjünk nádat, — vetette fel Gyurka.

— De meglátja a mamád, tudod, hogy őrizi a nádat.

— Nem baj, hiszen nem sokat szedünk ki. Neki álltak a fel-felugrályá húzgálták a ropogós nádszálakat. A galyak alá rakták s egy gyufa lángja szerencsésen belekapott egy csomó száraz bugába. A szél, mely ellenségük volt, segített fűjni a tüzet s mindjárt jó meleg lett a pajta körül. Leültek a tűz mellé, a mely forrón simogatta sápadt képüket, játékos kedvében hol a diófa ágai felé kapdosott lángkarjaival, hol pedig nekiugrott a két fiúnak. Olykor a nedves fa kesernyős füstjével köhögtette és könnyeztette meg őket, mintha haragudott volna rájuk. Sütöttek az almákat, ették, aztán megcsömörlöttek s eszükbe jutott valami.

— Most már menjünk haza, — szóljt ijedten Miska s erre a szóra kellemetlen érzések fogták el a két fiút. Egyszeriben havat hánytak a paraszakra, eltaposták az égő galyakat s megindultak a hegyek alján hazafelé. Már nem mertek felmenni a tetőkre, lent, a kocsitakon, mezőkön, országuton keresztül, a merről a gözös vörös szemei integettek, kocsik és szekerek után baktatva érkeztek a város alá, rettegve és félve, hogy mit mondanak otthon. A szél belejük kapaszkodott, mintha nehezen engedné el őket karmaiból, a hegyek utánuk szóltak mély morgásokkal, mint haragos fehér kutyák s a felhők sűrű ködöt eresztettek eléjük. De már látták az utolsó házak lámpafényét, a vasúti fényoszlokat, ismerős hangok hallatszanak az utcákon, jól ismert házak mellett osontak el, a mikor egy bolt ajtajából valaki eléjük ugrott. A Pápa fiú.

— Várlak ám benneteket, — kiáltott rájuk, — én láttam, hogy felmentetek a hegyre, nem merem utánatok menni, hanem sirtam mérgemben.

— Ne kiabálj, — morogta Miska, — még meghallják és akkor jaj lesz nekünk. Különben nem is igaz.

— De igaz, és megmondom a néneik. Most megyek veletek. Mit lopotok? Ezzel már oda is nyúlt a két fiú zsebéhez. Nem lehetett tagadni.

— Adjatok belőle, akkor nem szólok semmit, — mondta a kis rabló. Adtak neki. Több kellett.

— Tudjátok mit? Adjatok ide mind nekem. Úgyse dughatjátok el otthon, mert a néni már hazament. Megtalálja nálatok. Hagyjátok itt nálam, nekem van pincém az ölben, aztán eljöttök enni. Mind meglesz, nekem nem kell. A mit adtatok, az elég.

A két fiú ijedten adta át az összes almákat. Dühösen, tehetetlenül a fenyegetés ellen. Hanem mikor mind a Pápa fiú kezében volt a sok alma, hogy az állat verte, Miska gáncsot vetett neki, Gyurka pedig a fejére ütött s elszaladtak. Az almák utánuk gurultak a havon, de már nem bánták. Futottak, s nem tudták, miért...

A mint az ajtókilincset megnyomta Miska, az ajtó nem nyílt ki. A kulcs a szegen lógott.

— Milyen hazug az a Pápa fiú, meglásd kitőri a nyakát, mondta Gyurka. De már bent voltak a meleg szobában, lámpát gyújtottak s majd elszédültek a nagy boldogságtól. Meggémberedett lábaikról gyorsan lehúzták a csizmákat, levetkőztek, be a dunyhák közé s onnan nézegettek át mosolyogva egymáshoz. Még mozogtak, fészkelődtek, de az álom már kerülgette őket.

— Vörös alma is volt? — kérdezte álmosan Miska.

— Oláh piros, szóljt halkan Gyurka.

— Én nem láttam, csak fagyos almát.

— A Pápa fiú vette el a pirosat.

— Meg a feketét is... Az én lábam fagyos...

— Az enyém is...

Kinyitották az ajtót s belépett a mama. Az óra hangosan kegyezett s a két gyerek szíve gyorsan kezdett kalapálni. Az anya megszólalt:

— Már lefeküdtetek? Voltatok valahol talán?

A két fiú szeme felillant. Eszükbe jutott a kereszta, a mely még most is felettük áll, a fehér hegytetők, a sötét est borzalmait, a fáradság, mely lábaikat húzgálja, az éles fűtyök s az éjszakai szél zúgása, a sötét árnyék, melyet a halál küldött, az almák s a vörösvörös tűz, minden, minden, s a hogy ezer veszedelem után mégis kint voltak a szőlőben, visszajöttek. A diadal érzése feszítette kis szíveiket, szerettek volna hangosan kikiáltani, elmondani, hogy ők megtették az utat, a mit egy gyerek se mert volna még csak gondolni se, a minek hallatára irigység és csodálkozás töltötte volna el az összes gyerekeket, a tábornok fiát úgy, mint a favágót. És nem lehet és nem szabad elmondani, talán nem is hín-

nék el, azt mondanák rájuk: csavargó, rossz fiúk, büntetés lenne a vége és soha többé nem lenne szabad szaladgálni szabadon, ki, a mezőkre, a rétekre, a síkságra s a hegyek szakadékaiba. Kis szíveiket összeszorította a keserűség, torkaikat átfogta a tehetetlenség vasmarka, s egyszerre könnyek permetezték be szemüket.

Az óra hangosan és gúnyosan sétált jobbra-balra: „mondtam, mondtam”, a mama csodálkozva nézett a két fiúra, a ki most érezte az első, dermesztő fagyot, hogy nem ér semmit a küzdelem, ijedelem, harc, bátorság és diadal az emberszíveknek, ha nem lehet elmondani, nem szabad megtudni senkinek, legkevésbé annak, a kit legjobban szeretünk.

MINISZTERELNÖK FELESÉGE ORSZÁGGYÜLÉSI GYORSIRÓ.

Dániában új, radikális kormány alakult. A miniszterelnök neje, *Zahly Matild* a rijstg gyorsirója volt és tovább is megmarad, mert — ugymond — anyagi függetlenségét meg akarja tartani. *Fenyvessy* magyar országgyűlési gyorsirófőnök üdvözölte őt ezen elhatározásáért, a mely nagy elismerés az összes gyorsirók, de különösen a parlamenti gyorsirók részére, mert tanúságot tesz arról, hogy olyan kiváló nő is szívesen kultiválja e mesterséget.

Fenyvessy különben elmondja levelében, mi nehézség gyorsirónőnek a parlamentbe becsátása és hogy nálunk vagy 40 évvel ezelőtt megtörtént, hogy egy gyorsirónő (*Illésy György* hírlapíró özvegye), *Deák Ferencz* nyomatékos ajánlása daczára, az akkori elnök (*Somssich Pál*) ellenzése következtében nem becsátatott be a képviselőházba. *Zahly Matild* Kopenhágából e napokban megköszönte *Fenyvessy* üdvözlését, megküldi itt közölt arczképét és elmondja, hogy a dán országgyűlésen 16 gyorsiró s 16 gyorsirógyakornok jegyez, ez utóbbiak közül most 4 nő, az előbbiektől közt rajta kívül még egy nő van.

GARIBALDI ÉS NINO COSTA.

Új adatok a nagy hős életéből.

Alig két esztendővel ezelőtt az egész művelt világ, de különösen a derült egü Itália méltóan megünnepele a nagy szabadsághős: *Giuseppe Garibaldi* születésének századik évfordulóját. De úgy ezekben az időkben, mint azóta is alig esett szó valahol a jó, a hazaszerető *Giovanni*, — vagy a mint általában neveztek — *Nino Costa*-ról, az újabkori Olaszország egyik legjelentékenyebb festőművészeről, ki *Garibaldinak* mindvégig egyik leghűségesebb

A NŐGYULETEK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE NOVEMBER 13-IKI KÖZGYÜLÉSÉNEK RÉSZTVEVŐI A NEMZETI MUZEUM ELŐTT.

embere volt. S hogy ez alkalommal itt külön is foglalkozunk vele, azt első sorban *Olivia Rossetti Agresti*-nek köszönhetjük, a ki egy testes kötetben — angolul — (*Giovanni Costa: His Life, Work and Times. By Olivia Rossetti Agresti. London, Grant Richards, pp. 296*) megírva a római születésű festő életét, korát és művészi pályafutását, — érdekes adatokat szolgáltat a nagy *Garibaldi* jellemrajzához s általában az *Unita Italia* megteremtésének küzdelmes előjátékaihoz is.

Az oly szerencsétlen csillagzat alatt vívott mentonai ütközetet megelőző napon, — 1867 november 2-án — *Nino Costa*, az olasz szabadság ideális zászlóhordozója, *Monte Rotondóba* sietett, hogy találkozhassék bálványozott mesterével, *Garibaldival*. Egészen bizonyos értesüléseket szerzett ugyanis Rómából való elindulása óta arról, hogy *Napoleon Lajos* seregei és a pápai zuávok csapatai másnapra, — november 3-ra — tervezik a kemény összecsapást a *garibaldistákkal*. Hát ez olyan hír volt, melyről a vezérnek okvetlenül tudomást kellett szereznie idejében.

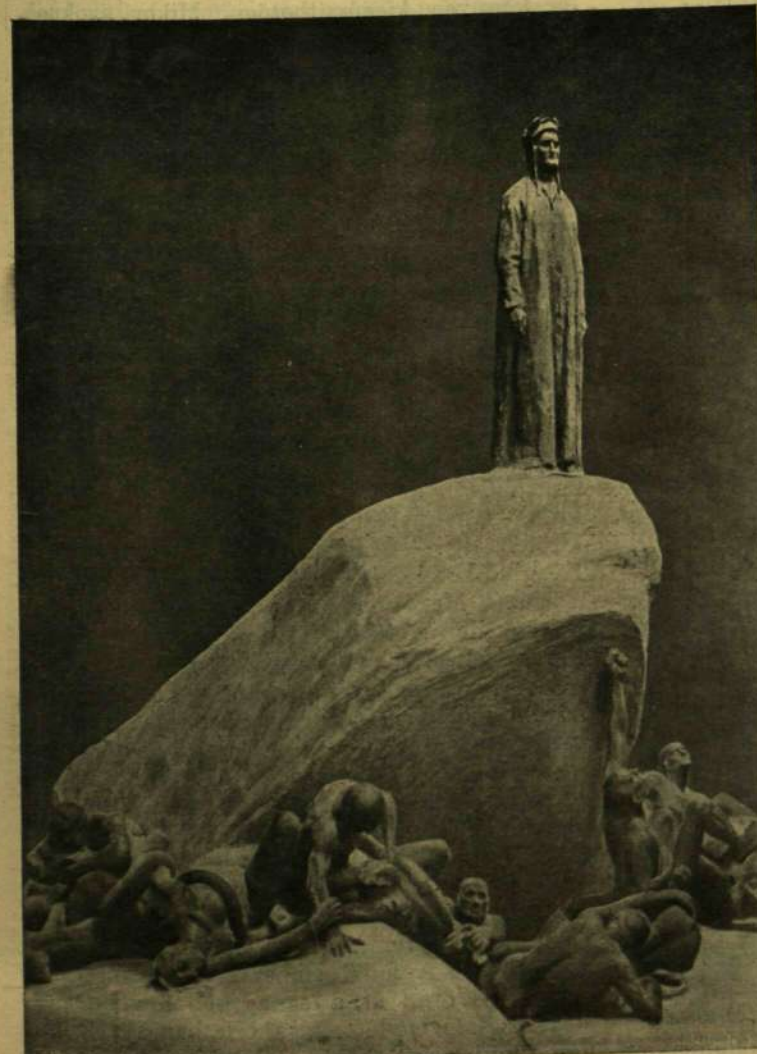
Garibaldi, — ki itt a *Palazzo di Piombino*-ban lakott, — nagyon megörült *Nino Costa* jövetelének. Be is osztotta mindjárt a törzskarába. Hanem a nem várt híradás nagy mértékben gondolkodába ejtette. Elvégre is az ő serege gyengén élelmezett, rozslú ruházott s katonailag fegyelmezetlen emberekből állott, a kikre a sokat próbált hadvezér sehogysem tudott a siker biztos reménységével tekinteni. Most erősen habozott, talán először életében.

Nino Costa, a művész-katona, — azt ajánlotta *Garibaldinak*, hogy mindjárt másnap kora hajnalban hagyják oda *Monte Rotondót*, menjenek fel a hegyekre, gyűjtsék ide össze valamennyi önkéntes-csapatot s tüzzék ki a forradalom zászlaját Olaszországban.

A hatvan éves *Garibaldinak* ez volt a válasza erre:

— Fiam, én öregebb vagyok, mint te. Úgy fogunk tenni, a mint én legjobbnak látom. Azonkívül embereim mindenben hiányt szenvednek. Sőt még a lábukon sincs semmi; utána kell látnom, hogy cipőket osszak ki közöttük!

Mellesleg jegyzem meg itt, hogy ez a szegénység aránylag nemcsak a közlegénységet jellemezte. Nem valami nagy jólét uralkodhatott a *Garibaldi* „törzskarában” sem. Így

DANTE BÉCSBEN KIÁLLÍTOTT SZOBRA, CANCEIANI MŰVE, TALAPZATÁN A „POKOL” ELKÉPZÉSE.

például mikor *Nino Costa* *Monte Rotondóba* ért: a *Salvatori*-házban elszállásolt tiszték egetverő újjongással üdvözölték egy sült borjú-csombot, melylyel *Costa* akkor megörvendeztette őket. El is fogyasztották farkas-étvágygyal a szegényes vacsorájuk mellett.

Megállapodtak hát végre is abban, hogy a *garibaldisták* másnap reggel felszedik sátorfájukat, *Nino Costa* pedig egy genovai carabinieri-vel kocsin előre megy *Tivoliba*, szállást csinálni a csapatoknak.

A mentonai ütközet előzményeinek részleteivel nem foglalkozom e helyütt. Szegény *Garibaldi* egész nap csalogatta, csábította a szerencse, a mely utoljára mégis csak elpártolt tőle. Az egyesült francia és pápai csapatok akkori új rendszerű *Chassepot*-puskái siralmas eredményeket idéztek elő *Garibaldi* emberei között. Futottak ezek szerte-széjjel, ki merre látott.

Nino Costa *Garibaldi* mellett állott e szomorú pillanatokban. A letört vezér lóháton figyelte ezt a szegényletes megfutamodást. Közben *Costa* felé fordulva, azt mondta neki:

— Láttam embereket futni *Bezzecca*-nál (az 1866-iki tyroli csatában), — de az a futás semmi sem volt ehhez képest.

Majd dühtől reszkette, halálsápadtan, az izgalomtól rekedt hangon így kiáltott *Garibaldi* a menekülők felé:

— *Vil peccoreccio, mettelevi a sedere e vincere!* Gyáva juhnyáj, — üljetek le és győzni fogtok!

De bizony nem ültek azok le, még csak nem is álltak meg. A fejetlen tömeg, megriadt patkányok módjára rohant szanaszét, azt sem tudta, hova. Alig maradt valami kevés a *Garibaldi* embereiből. De az a kevés aztán hősiesen meg is állta a helyét.

A mentonai csata sorsára keményen ráütötték a pecsétet a franczia és a pápai csapatok. A megvert tábornok némán, megdöbbentően komoran vezette megmaradt seregét az olasz határhoz még azon az éjszakán. *Nino Costa* mellette volt.

Másnap reggel a határon, *Pietro Corese*-nél szomorú kedélyállapotban ültek vonatra *Garibaldi* és főbb emberei, közöttük egyik legkitartóbb híve, *Nino Costa* is. S megindult a vonat *Flórencz* felé.

A figlne-i állomáson egy bersaglieri-csapat vette körül a kis vonatot. Vezetője, *Camozzi* ezredes nagy fensőséggel adta tudtára *Garibaldinak*, hogy mostantól fogva nem szabad ember többé: felsőbb parancsra le kell tartóztatnia.

Nino Costa, meg a *Garibaldi*val egy kocsiban utazó tiszték valamennyien kardjukhoz kaptak, hogy megvédelmezzék nagy emberüket. De ez nyugalomra intette őket.

Aztán *Camozzi* ezredeshez fordulva, izgatottan, de erőlyes hangon tiltakozott a törvényellenes letartóztatás ellen. Ő arra, — ugymond, — semmi legkisebb okot nem adott: idegen földön harcolt s meghagyta hiveinek, hogy rakják le fegyvereiket az olasz határon, — a mit azok meg is cselekedtek. Majd kijelentette, hogy egy lépést sem mozdul el az állomásról.

De hát hiába volt minden ellenkezés. Mit sem használt az akkor *Garibaldi* társaságában levő *Crispi* szava sem: az öreg tábornokot erőszakkal huzelták el a durva karabinierök s a részére már fentartott kocsiba vitték.

Azt már aztán tudjuk a történelemből, hogy a világhírű szabadsághős nem sokáig maradt fogoly. Megkegyelmezték neki csakhamar s visszanyerte ismét az ő életető levegőjét: a szabadsá-

Martonyi utóda Japánban.

HEGEDÜS GYULA JAPÁN MASZKBA, MINT TOKERAMO A „TÁJFUN” CÍMŰ DARABBAN.

got. *Nino Costa*, a műzsaáknak ez a kiválasztott embere pedig az utolsó percig hűséges maradt halhatatlan barátjához egészen 1882 június 2-ikáig, mely napon *Garibaldi* hősies lelke oly váratlanan röppent át az örök béke és nyugalom hazájába... *Zsoldos Benő*.

A BOTRÁNY.

Bataille drámája.

Bataille fenkölt lélek, minden bűnt megért és megbocsát. Sőt még ennél is tovább megy „A botrány” című négy felvonásos drámájában, merészen hirdeti, hogy a bűnnek lélek-tisztító hatalma van s a házasságtörő asszony eltévelyedésén épül fel a férj újabb és tisztább boldogsága. Hogy e különösséget hirdethesse, egy francia illatszergyáros ideális hitvesét mutatja be, a ki mindig hű volt urához, gondosan ápolta gyermekeit s csak egy világfürdő szokatlan izgalmai között szédült el egy pillanatra. Nem is tehet arról az eszményi hölgy, hogy idegeit igézet ragadja meg, hisz férje oly jóra való, oly rendes, oly derék férfiú, hogy a legjobb asszony is megújja ezt idővel s valami szokatlan, valami ismeretlen izgalom után vágyakozik. A világfürdő gondtalan mulatozása is kábító hatású a gyenge női idegekre s jól teszik a férjek — ez is a mű egyik becses tanúsága — ha nejeiket nem teszik ki az ily veszedelmes helyek kísértéseinek. S ki vehetné azt rossz néven a tisztá lelki asszonytól, hogy épen egy külföldi kalandor csábításának esik áldozatul. Az idegen fajok vonzzák egymást s az exotikus nép köréből származott szélhámos oly érdekes, oly szokatlan megjelenésű, oly kábítóan férfias, hogy annak a francia nő ellent sem állhat. De bár elbukik, lelke tisztá marad s csak a férjét szereti igazán.

Kitűnik ez abból a tényből, hogy nem hosszasan ellentállás után, hanem mindjárt az első találkozásakor dől az idegen karjaiba. Tehát nem lassan kifejlődött lelki vonzalom, hanem hirtelen hevület kábította el. Ez is bizonyítja, hogy a nő nem számító, kaczér, hanem egészen ártatlan, gyermeki lélek. Azt sem kérdezi, kicsoda, micsoda az a kalandor, még csak nem is gondolkozik fölötté, — tehát igazán tapasztalatlan, ideálisan naiv minta-asszony. Hogy csak muló hevület rabja volt, kitűnik gyors kijózanodásából. A nemes lélek ugyan nem férje iránti vonzalomból szakít a kalandorral, bűnbánat sem ragadja ki az érzéki igézetből. A gyermekei iránti szeretet sem ébreszt fel kábultságából. Csak akkor eszmél, mikor a

kalandor pénzt kér tőle. Tehát elzúllt szegény emberrel kötött viszonyt, olyannal, a ki az ő segítségét kénytelen igénybe venni. Ezt nem bírja el női önérzete, ettől iszonyodva dőben vissza. Tiszta lelke el tudta viselni azt a tudatot, hogy árulója lett férjének, de már azt nem képes elviselni, hogy büntetése nem igazi módos gallér. Vezekel is ezért a negyedik felvonás végéig.

Meghatón írja le a költő a nő kálváriáját. Mert hiába szakít a kalandorral; ennek kétes egyenlősége összehitkezésbe kerül a büntető igazságszolgáltatással s a nő is kénytelen az ügyben tanúként szerepelni. Így szegényt hoz nemcsak magára, hanem urára is. S itt jut érvényre a mű egy másik szép tanúsága, hogy tisztas aszonyok, ha már botlanak, legalább kifogástalan francia exallérokat szemeljenek ki maguknak. Ime az erotikus egyének mennyi csapást zúdítanak a francia nőre. Ha ezt a tanúságot tekintjük, a mű hazafias iránydrámának is mondható, — intő szózat a francia nőkhez, hogy külföldi kalandorokkal ne szerettezenek. Az ilyen apró eltévelyedések maradjanak — a családban.

S ha már a nő annyit szenved s egy botlásért még bíróság elé kell mennie: illő, hogy teljes jutalmat is nyerjen. Meg is nyeri a férj teljes bocsánatában. Ez a férj a megtestesült humanizmus. A költő magasztos érzelmeinek letéteményese. Megtudja neje hitlenségét, nyilvános botrány hőse, közgúny tárgya lesz, le kell mondania állásáról, rangjáról, pályájáról, de ő hős és vértanú s mind feláldoz, hogy nejének megbocsáthasson. E csodás férj egy gyönyörű tirádban fejt ki elhatározása rugóit. Felfogása szerint még ezután kezdődik házasságuk szebb, tisztább korszaka. A nő egyenlősége már átment a bűn szűrőjén, most már megmésedve és megfinomodva kezdheti a házasság új epocháját. Azelőtt csak tapasztalatlan és csak tisztességes volt, nem is lehetett hát oly hitves, a milyent az új párisi irodalom férjei kívánnak. Most azonban, most már méltó feleség és anya lesz belőle. S a jeles férj ezután bizonyára forrban szereti nejét, hiszen édes és ingerlő emlék gyanánt lebeg majd lelke előtt a tudat, hogy neje már mást is boldogított kegyeivel. A nő meg bizonyára óvatosabb lesz ezután. Kiténik ez a mű poetikus záró jelenetéből. Mert mialatt a férj a bűnbocsánat ígérel kapcsolataiban a házasság új, szebb korszakáról szónokol, az asszony elalszik. A férj böles elmélkedései álmosítják-e el, vagy pedig a négyfelvonásos mű fáradalmi: annak kitalálását a szerző a közönségre bizza. Mi nem kutatjuk az elalvás okát, azt azonban sejtjük, hogy ily hűlgy az előzmények után, férje bocsánatát tudva, álmban valószínűleg új kalandok bűvös képeit látja. S talán arról álmodozik, hogy ezután jól nevelt, módos francia urakra pazarolja vonalmát.

Bataille kétségeltelen nagy ember. A humanizmus mezébe burkolt dekadens érzékiséget senki nálánál találobban nem fejezi ki. A legújabb párisi szerzők közül egyet sem ismerünk, a ki oly mértékben értene ahhoz, mikép kell iszap-virágokat a költészet virágai gyanánt árulni. Az erkölcsi rothadást finom illatszerekkel tudja ellensúlyozni. A méletyt úgy lopia a szívekbe, hogy megható ígéknek látszanak. De az ép érzékű és értelmű nézőt nem téveszti meg.

A művet, a mely Bécsben megbukott, a budapesti közönség nagy tetszéssel fogadta. Ennek oka a helyi körülményekben keresendő, a melyek közül itt csak azt említjük, hogy egyszerre három kiváló művészi erőnek, — Márkus Emilának, Odrynak és Mihályinak — nyílt alkama az érvényesülésre. Márkus és Odry játékát nem kell bővebben méltányolnunk, hisz ők úgyis a közönség ünnepelt kedvencei; a kiknek méltán és bőségesen jut ki a tapsból. De ki kell emelnünk Mihályi nagy sikerét, mert egy dekadens művészi irányzat több év óta mindent elkövet, hogy e kiváló színészt lejárássa s elavult, ósdi szavalónak tüntesse fel. S íme most ismét kitűnt, hogy szép hang, tiszta magyar beszéd, választékos izlés, igazi bensőséges érzés, szorgalom s mindenekelőtt alakító erő és tehetség még mindig — nem hiába. Mihályi csak egy mellékala-

A LEÉGITT ZARZUELA-SZÍNHÁZ MADRIDBAN.

kot ábrázolt, egy szegény, meghasonlott embert, a kit a férj neje bűne felől kivallat, de a ki vallani nem akar, s ezt a jelentéktelen alakot a lelki tusák mélyeséges ábrázolásával felejthetlenné tette. Az ő sikere a Nemzeti Színház szebb hagyományainak sikere volt.

Palágyi Lajos.

TENGERENTÚLI MENYASSZONY.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Daniel Lesueur. — Fordította M. Hrabovszky Julia.

Max a zsebébe csúszatta a papírost és csónakjához indult. De a helyett, hogy ott kifizette volna a vitorlákát és elindult volna, leült a csónakba és álmodozásokba merült.

A fagyos ébredés és esend költészetével teli reggeli óra, az első őszi ködfátyol a vidéken, e bájos zug-lomb és víz között, ígérte volna-e meg melabús bájjával Maxot annyira, hogy a testi mozgást imádó, pezsgővérű ifjút tetlen álmodozásban tartotta vissza csónakjában?

Marguerite eleintén képtelennek tartotta őt ilyen felindulásokra, minthogy Max hideg maradt a természet művészeti reprodukciói előtt. De Max magát a természetet mélyen átérzte. Tudott figyelni a hangjaira és megértette azokat. Közölni tudta vele heves vágyait az ismeretlen, a távoli világok, a veszély és a szabadság után. Kalitba zárt sásra valló tekintete nem hazudott. A modern civilizáció és értelmiség története zárt Max egy fiatal barbár kalandoszmajás lelkével bírt, de kifinomodott érzésekkel teli szíve a jelen század gyermekére vallott. Ezért nem tudta helyét találni a polgári foglalkozások között, és nem követhette merész szíve kalandos vágyait sem, mert félt, hogy anyját kétértelműségei.

És most, elhibázott hivatása okozta gyötrelmeihez még újabb gyötrelmet járult: a szerelmi bánat, mely az ifjú lélekben, mint minden más érzés is, kétféle alakban nyilvánult: heves erőszakban és túlzott érzékenységekben. Max csak néhány nap óta jött tudatára annak, hogy szereti Margueritét, miután nagyon közel állt hozzá, hogy meggyőződjön. Keservesen neheztelt rá úgy a megvetés miatt, melyet a leány a jelleme iránt tanúsított, melyet megismerni, értelmezni nem is vett fáradságot magának, de főleg neheztelt rá a rettenetes felelet miatt, melylyel a kegyetlen Marguerite véget vetett minden házassági tervnek közöttük.

Hogyan gyantította volna Max, hogy ezen annyira sértő szavak sebzett szívből fakadtak és Marguerite azok által, a nélkül, hogy annak tudatában lett volna, csak visszaadta a roszt, melyet neki mostohatestvére első szerelmének története okozott?

Ez a két, annyira különböző természettel megáldott fiatal lény, a kiknél a különbséget látszólag még jobban kiélesítette a nevelésük, emlékeik, felfogásuk a világról, csak egy pontban volt egyenlő, de ez nem közelebb, de még

távolabb hozta őket egymástól: mindketten büszkéek voltak.

De Max büszkesége, legalább önmagával szemben, nem érvényesítette magát. A fű bevallotta magának, hogy örülten beleszeretett a kis elamerikaiasodott francia leányba; nem szerette ugyan sem excentrikus képzelődéseit, sem szándékosan sértegető modorát, de mikor Marguerite olyan szép volt, olyan csábítóan merész és annyira nyílt, becsületes! És hidegvérének vértje mögött annyi rejtett gyöngedség volt, elhatározásában annyi szent bátorság!... Számot adott magának Max mind ezekről? Talán kevesebbet látott... talán többet is a valónál. Szerelmes volt.

Minő hévteljes szomorúsággal gondolt Marguerite e csónakban, melynek vitorlájára kifizetésére már nem is gondolt! «Marguerite szemében — gondolta, — annak folytán, a mit Amerikában mondtak rólam, mindig az a férfi lesz, a ki aljasan a pénze után sóvárog. Ő gazdag... E gazdagság miatt még azon szerény örömtől is meg leszek fosztva, hogy megmondhassam neki, mennyire szeretem őt, a ki nem szeret engem. Mert mindaz, a mit elérhetek nála, csupán utálatos gyanújának felbresztése lehet.»

Sötét lombok között átszűrődő nap sugarak világította meg a helyet, a hol az ifjú álmodozott. Egészen közelében a csendes, fekete víz arany foltokat kapott a könnyedén füstölő reggeli köd alatt. A kis kikötő nem volt többé kék árnyakkal teli kriptá, a víz és a fák néma csendje közepett. Vidámság uralkodott ott, elűzte a sötét benyomásokat. Lejebb a tó szürke tükre csillámokkal teli kék színt öltött.

— Menjünk! — intette magát Max.

Megmozdulva valami kis fehérséget pillantott meg hirtelen a lábai alatt. És bizarr felindulás remegtette meg, mikor megismerte az előbbi papírszeletkék egyikét, melyet a szél repített ide a lábai elé. A véletlennek sajátzerű csönkössége volt ez! Minő titokzatos akarat irányította a széláramlatot, hogy ez a papírka éppen ide repült, az ő csónakjába?

Kissé dobogó szívvel, mintha a végzet kezéből venné át, vette fel Max a papírost. Épen az a része volt a levélnek, a mely ahhoz tartozott, melyen ő a «kötelesség» és «megmentés» szavakat találta, egytagú szók között, melyeknek értelme most kiegészítődt. Két mondatot betűzött ki Max, ha nem is teljesen, de könnyen kiegészíthető. Mikor azoknak jelentőségét teljesen megértette, a fiatal ember energikusan száraz, barna arca elvörösödött egészen világos szeméig, mely vadul, keményen nézett. Ime a két mondat:

«... E házasság ezentúl kötelesség...»

És:

«... Cleriot Max megmentette az életemet...»

Marguerite tehát most erkölcsi hitelezőjeként tekintte őt, és adósságát vagyónával — a melyre áhítozni vélte őt — akarta kiegyenlíteni, azon egyetlen elfogadható módon, hogy önmagát is feláldozza... Maxot felháborította, vérig sebezte az ilyen gondolatban minden, egészen ama kifejezésig, vagyis a mód, melylyel őt Marguerite nemcsak keresztnevével, — a mint először az első papírdarabban megpillantotta, — de családnévét is hozzátéve említette. «Kötelesség! — ismételte Max, — kötelesség!... És minő kötelesség!...» Az, hogy nekem adja a pénzt. Mert a mi a személyét illeti, ismervé Marguerite jellemét, jól tudom, hogy képes lesz azt elvonni imádatom elől, még ha a feleségem lenne is. Ki tudja, hogy az esküvőnek követő napon nem mondaná-e nekem kevés változattal ugyanazt, a mit az anyám előtt mondott: «Önt gazdaggá tenni, igen. De önt szeretni, ezt sohasem. Eleget tettem kötelességemnek. Vegye pénzszerényem kulesát, de ne nyúljon a szívemhez.»

Max most a hideglelés egy nemével készítette elő a csónakját. Felhúta a vitorláját és kivezett a tóra. A kis jármű nyílsebességgel repült tóra. A fiatal ember örült idegességét, egy teljes órán át, a legnagyobb figyelmet és ügyességet igénylő testgyakorlatban akarta kifárasztani. Úgy bánt csónakjával, — mint az ügyes lovas a tüzes lovával, megforgatta azt helyben, szabályos mozdulatokra kényszerítette és koronként aztán frenetikus lökessel engedte

ást szabadjára. És Maxnak e mellett ugyanazon érzése volt, mintha egy szilaj, veszélyes élő lényt fékezett volna meg.

«Jobb az így, — gondolta Max. — Mert ha már nem bizonyíthatom be neki a szerelmemet, — a miről hogy tudomása legyen, nem érdemli meg, — legalább bebizonyítom neki önzetlenségemet. Az a jellem és minden méltóság nélküli fű, a kinek ő tart engem, képes lesz visszautasítani a vagyont és a boldogságot, melyet kötelességből ajánlanak fel neki.»

Főleg ez a szó kizárta Maxot kimondhatatlannul. Önértetét, keménységét látta abban a szívnek, mely nem szeretve őt, nem tudta elviselni, hogy bár halálával is tartozzék neki. Oh, minő megvásárolhatónak képzelte őt Marguerite! Ki tudja, nem tulajdonította-e a megmentésére kifejtett multikori hihetetlen energiáját is kapzsi számításból eredőnek! Megvásárolhatónak tartotta őt, a ki, mielőtt Margueritet elragadták a biciklijé, kissé mögötte maradt, hogy gyönyörrel bámulhassa kecses alakját és olyan felindulást érzett e közben, melyen uralkodni nem tudott többé. Őt, a ki mikor ezt a kérelhetetlen öns gyermekét veszélyben látta, eleintén csak arra gondolt, hogy együtt hal meg vele, mindaddig, míg emberfeletti erővel, megfeszített izmokkal küzdve, nem tűnt fel előtte a szabaddulás lehetősége!... (Folyt. köv.)

A HÉTRŐL.

Feminista kongresszus. Szombaton és vasárnap feminista kongresszus volt Budapesten, a mennyiben a magyarországi nőegyletek szövetsége ezen a két napon tartotta az évi közgyűlését. Megalakulása óta az ötödiket. Ennek a szövetségnek közel száz egyesület a tagja, tehát meglehetősen tekintélyes táborot képvisel. A magyar feministák nem olyan harcziassak, mint az angolok, nem olyan hangosak, mint a franciák, nincsenek olyan hatalmas szervezete, mint a dánok, de szívósak és van bennük valami csendes rajongás, a mi kétségkívül ritka erénye a női társulásoknak. A munkásságukat anyagi társulásoknál sokkal inkább részben szociális és humánus akciók teszik: a szegényeknek, az aggnak, a gyermeknek védelmére, a tudatlanság, a nyomor, a pálinka ellen való nemcs küzdelem, de a nők választójogáért való küzdelem külön szakosztályba való szervezése után a politika színei energikusan jelennek meg a magyar feminizmus lobogóján. Politikai programjuk egyelőre még természetesen nincs a mi feministáinknak: a programjuk ez irányban ma még csak az a törekvés, hogy ők is politizálhassanak. Ennek a programnak egy jó tulajdonsága mindenesetre megvan. Az tudniillik, hogy egyelőre mindnyájan egyetértenek benne. Sajnos, ez a jó tulajdonság megszűnik abban a pillanatban, a melyben a program megvalósul. Akkor természetesen mindjárt közöttük is lesznek negyvennyolcas és hatvanhetes feministák, konzervatív és radikálisok, bankosok és kooperálók, polgári pártiak és szocialisták. A szép nagy egységük azonnal vége lesz és a kik most mind egy akaratot vannak, mást mást követelnek valamenynyen. Egmás ellen fognak agitálni és lesznek viharok, szakadások, csaták, a hogy ez a férfiaknál szokásos. A programjuknak ezt a pontját tehát jó lesz, ha a legnagyobb óvatossággal kezelik a feministák. Nagyon vigyázzanak rá, hogy valaminek — meg ne találjon valósulni.

Folytatás. Ennek a mostani képviselőháznak a dicséretes tulajdonságai mellett szinte kezdettől megvolt az a nem dicséretes tulajdonsága is, hogy — nem igen volt kíváncsi saját magára. Egész sereg honatya, a mint beadta a mandátumát, jókélvén szét se igen nézett a törvényhozás csarnokában, talán még az iránt se érdeklődött: hol jelölte ki a helyét a háznyag? — már ment kipiheenni a választás fáradalmait és egészen elfeledkezett arról, hogy még egyszer-visszatérjen. Hasztalan volt a pártok vezetőinek minden fáradozása: az urakat nem lehetett többé becsalogatni se kérséssel, se figyelmeztetéssel, se sürgetéssel. A ráérő filozofusok találgatták az okát ennek a jelenségnek, talán ki is találták, de segíteni rajta bizony nem tudták, a

TYPALDOSZ, A LÁZADÓ GÖRÖG TENGERÉSZEK VEZÉRE.

míg azután egyszerre egészen megfordult a dolog. A nagy szakadás után a képviselőház legutolsó ülésén olyan zsúfolt élet hullámozott a törvényhozás termében, hogy a nagy sokaság majd szétvetette a falakat. Az ember már nem is gondolta volna, hogy ennyi képviselő van Magyarországon! Ez a fordulat azután meghozta a magyarázatát, miért volt — azelőtt másképen? Mert akkor nem volt ennyire érdekes a törvényhozás — statisztikája. Rettenetes nagy volt a többség és rettenetesen kicsi a kisebbség. Az olyan nagy volt, hogy nem lett kisebb, ha egy-két kilenc emberrel meg is fogyott, ez meg olyan kicsi, hogy nem lett nagyobb, ha egy-két kilenc emberrel meg is szaporodott. Az ember, a mandátum, a voks tehát nem valami sokat számított. A kormánypárti képviselő így okoskodott:

— Minek menjek el? Annyian vagyunk, hogy észre se veszük, akár ott vagyok, akár nem vagyok ott!

Az ellenzéki meg ezt mondta:

— Olyan kevesen vagyunk, hogy velem is csak — kevesebben lehetünk.

De hogy az arányok megváltoztak, ez a filozofia is meghalt. Senki se fölösleges többé. A voksok értéke, becsülete megnőtt. A fölöslegesség késerű és resignált érzése eltűnt a honatyaik lelkeiből és a szükségesség büszke tudata lépett a helyébe. Fontosabb személyiség lett, mint volt ezelőtt. A hívek melegen fogadják és a vezérek szeretettel cirógatják. Így már érdemes lenni és látszani, mert észreveszik az embert. Szóval: az új fordulat kedvesebb

A SALAMISI KÓRHÁZ, MELYET A LÁZADÓ GÖRÖG TENGERÉSZEK BOMBAZTAK.

tette a mandátumot. Oh, ha — tartósabbá is tette volna...

A társadalom erkölce. Egy szegény, boldogtalan fiatal leány, a kit először elcsábított, azután megcsalt és cserbenhagyott egy gavalér, revolvert rántott elő és lelőtte a megrogtatóját. Az ilyen szerelmi dráma, fájdalom, nem ritkaság és ennek a legújabb megismétlődésnek nincs semmi olyan momentuma, a mely a tipustól eltérve valami új tanulság megállapításra adhatna alkalmat vagy anyagot. De épen tipikus voltánál fogva alkalmas bizonyos jelenségek leszögezésére. E jelenségek között érdekesség dolgában bizonyára nem utolsó az, hogy minden ilyen esetben a társadalom egész erkölcsi erejével és rokonszenvével a leány mellé áll, a ki őt vagy ölni akart. Ez egészen természetes dolog, az emberi lélek legmélyebb érzéseiből fakadt elhatározás és állásfoglalás lenne, ha nem lenne egyáltalán kiáltó ellentétben a tulajdon előzményeivel. Mert mi volt a társadalom állásfoglalása, érzése, erkölcsi ítéllete a szerencsétlen leánynyal szemben, még mielőtt fegyvert nyomott kezébe szörnyű csatlódása? Védettje volt-e a társadalomnak és a társadalom erkölcsének? Épen ellenkezőleg. Szegény megtévedt lázadója és kitagadottja. Olyan tett, a mi kirekesztette a társaságból, szétlétte a polgári erkölcs köteleit és még a szülei ház föléle alól is kizárta. A mi tehát később történt vele, az a társadalmi erkölcs ellen történt föllázadásnak tragikus bukása volt és ebben a társadalmi erkölcs diadala. Ez bizonyára nagyon ridegen hangzó megállapítás, de aligha lehetne megcáfolni. A társadalomnak bizonyára joga van tisztelni a maga erkölceit, a melyeken rendje nyugszik és joga van elítélni azokat, a kik ez erkölcs ellen cselekednek. És ha most mégis minden részvéte azé, a kit előbb elítélt, ha most szánalmával fölemeli azt, a kit végleges bukása előtt eljött: mi ez? Hipokrizis vajjon? Vagy előbbi ítélte erkölcsének megtagadása? Sem az egyik, sem a másik. Nem lesz vele következtetlen a maga fölfogásához, nem is szankcionálja a boldogtalan teremtés tévedését, csak közelebb jut a megértéséhez, mert egy erősebb megvilágítás új adatokat ad ítélletének. Mert annak a revolvernek az eldördülését egy iszonyatos, keserves vezeklésnek kellett megelőznie és ez a vezeklés egy nagy elégtételadás annak az erkölcsnek, a mely ellen a most vergődő, szegény, elvakult lélek annak idején föllázadt. Az ilyen dráma egy véres és vérző beismerés: a melyet a társadalom erkölce, mint a maga igazolását, fájdalmas részvételével honorál.

A csunya határ. Egy angol újságíró, a ki nálunk járt és a lapjában beszámol az itt nyert benyomásokról, észrevette azt, a mit mi magunk se látunk — a megszokottságtól. Azt ugyanis, hogy Budapestnek nincsen határa, azaz hogy van, de olyan, mint egy a Sahara közepében épült város. Kulturának, az ember művelő munkájának szinte nyoma se látszik rajta. Az emberi települések rendes kerete kétféle, a szerint, hogy a lakosságnak milyen természetű a foglalkozása. A hol a lakosság földművelő és mezőgazdasággal foglalkozik, ott a határ termőföld, kalászkok rengő tengere és a különböző kertek sokasága borítja. Az ipari városokat telepek és gyárkémények erdeje öleli körül. Budapest területe nagyobb, mint Párisé, beépítve e hatalmas darab földnek talán a harmadrésze sínes, tehát helye a határnak van bőségesen, de ez a határ hihetetlenül sivár, szegény, szinte kiégett. Ipartelepe, gyára a magyar fővárosnak távolról sincsen annyi, hogy teljesen elboríthatná a szabad területet, de a mezőgazdasági munkának is alig van más képviselete, mint a holgár zöldesgek veteményes kertje. Pedig terméke ennek a pesti határ a gazdasági kultúra mai fejlettsége és sokasága mellett igazán nem minősíthető. Csak azért terméketlen, mert — nem termelnek rajta. A hatalmas területnek egyetlen művelője: a lakásinség és — a telekspekuláció. Mert a budapesti ember nem is ismer földet, csak telket. A budapesti viszonyok terméke az az elmésség, hogy mikor az északi sark fölfedezésének híre jött, a kávéházakban ez volt az első kérdés:

Há fáj a feje ne tétovázzék, hanem **Beretvás pastillát**
 mely 10 perc alatt a legmacskább migránt és fejfájást elmulasztja. — **Ára 1 korona 20 fillér.** — Kapható minden gyógyszerárban.
 Készíti **Beretvás Tamás** gyógyszerész **Kispesten.** * * * * * Orvosok által ajánlva. — Három doboznál ingyen postai szállítást.

MARGIT GYÓGY-FORRÁS

Beregmege.

gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmait igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn. . . .
Megrendelhető: ÉDESKUTY L.-nél Budapesten és a forrás kezelőszékénél Munkácsen.

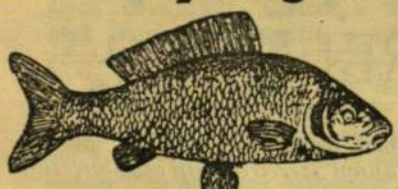

PETROL BALSAM

Megvizsgálta Bool tanár és rendelte a közvetlenül importált **Petrol-Balzsamot** mely 3 évig elhasználása után végleg megszűntette a hajhullást, korpaképződést; a haját bármennyire is és hullamossá tette. Száras és sáros hajnak. Egy nagy üveg ára 3 K. — Kapható: **PETROVICS DROGERIA** Budapest, IV. ker. (0000) Bécsi-utca 2. szám. 0000

Dunai és tengeri halakat,

valamint Humar, Languszt, Scampi stb. szállít

Weinberger = Vilmos =

Budapest, V., Deák Ferencz-tér, Halcsarnok. Telefon 91-85. Telefon 91-85.

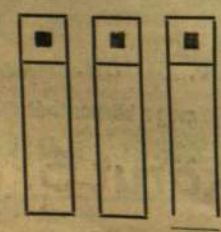
OLCSÓ CIPŐK Elegáns férfi vörös cipő korona 8. Elegáns férfi box cipő korona 10. Női erős víz kor. 6.50 Erdélyi daróc csizmák korona 12. — Kaphatók —
FOHN ÁBRAHÁMNÁL Budapest, VII., Király-utca 9. sz.

Fogorvosi- és fogtechnikai műterem Budapest, IV., Károly-körút 26., 1. emelet
FOGAK és teljes fog-sorok szájpadiás nélkül. Aranyfogkoronák, aranyhidak és mindenféle kaucuk fogazatok, melyeket a szájból kivenni nem kell. A gyökerek eltávolítása felülre. Tartós porcelán- és arany-tömések. Foghúzás teljes érzéstelenítéssel, 10 évi jótállással. Vidékiek 1 nap alatt kielégítettek, megvárhatják. — Mérésért árak.
Dr. EDELMANN JÓZSEF és MÁRFAI néhai dr. Neufeld D. fogorvos volt techn. assistense. (Lift.)

SZŐLŐOLTIVÁNY, szőlővesszők és borók nagy ingyen és bérmentve küldöm meg levek árjegyzékemért, a ki kizárólag eladhatja. Ezen könyvet meg az is kéri, a ki rendelni nem akar, mert ebből megtanulhatja a szőlőtelepítést s e mellett sok szőlőkép van benne. Szőlőoltványoktól és más egyéb európai és amerikai sima és gyökerező vesszők, a világhírű Delawaréból állandóan több millió készlet eladó, olcsó ár mellett. Több ezer elismeréssel, közre több hercegi és grófi uradalomtól. Cím: **SZÜCS SÁNDOR FIA** szőlő-telepítő Bihardíszeg.

DÁVID KÁROLY ÉS FIA

doboz-, papíráru- és szab. fémkapocs-gyára

Budapest, I., Mészáros-utca 58. sz.

Telefonszám 41-48. Sürgőnyezim: Cartonage.

Gőszőre berendezve.

A magyar kir. dohányjövődék szállítója.

Napi gyártás 150,000 doboz ::

TÖRLEY PEZSGŐ

FAJEBEK,

továbbá fajmacskák és fanyulakat különböző exotikus állatok, madarak, díszszarvasokat, fajúbaromfiakat, díszfillesbaglyokat, élő méheket stb. szállít

DIANA TELEP vezetőse Posta: Tar, vasút: Pásztó (Hevesmegye).

Kimerítő árjegyzéket kimerítő díjtalanul.

A „Titania” gyorsgömszög felül minden mosógépet, bármely konkurrenciához tartozó folyókat, melyek nagylármával és pizni reklámmal hirdetőnek; hőfokára harmadannyi időben, mint azelőtt; kiműveli a fehéreműtött eddigi nem ért módos; megtakarít 75% pénzt és időt és **OLCSÓ** a jó. Sok ezer áll üzemből és ugyanannyi az elismeréssel. Próbára is. **Titania - mángorló.** 17-leve nagyságban 2-3 keményfahengerrel, minden átfokozatban 35 K-tól feljebb. Öt évi jótállás.

Titania-forrófűtő elsőrendű paragummi bengerrel, Prospektusok, plakátok és referenciák ingyen. Magyarországi vezérigény: Takács Öskár Budapest, VI. ker., Nagymező-utca 49. sz.
TITANIA-MŰVEK Wels, Felső-Ausztria 20. sz. Gyárának különlegességei gyantát: mosógépek, takarmány-fűtőket, vetőgépeket, szénagerekelt, szegesszecskeket, különöket, stb. Részletfizetések szívesen engedtetnek

BLUZOK PRINCESSE RUHÁK

costum és pongyolák

FALUDI LÁSZLO Bpest, VI., Andrássy-út 48. Divatlap ingyen!!

EGYEDÜL LEGJOBB = A KÁLMÁN FÉLE SZAB.

KÉSZÍTŐ KÁLMÁN JÓZSEF SZEGED DUGONICS-TÉR 11

BUTOR

izléses és szolid kivitelben, teljes lakberendezések készpénz vagy részletre kapható **SÁRKÁNY I.** butoriparcsnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

A 25 év óta létező **SÁRKÁNY J.-féle**

asztalos és kárpitos butoriparos

Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. a.

helyiségeinek átalakítása

következtében a raktáron levő összes asztalos- és kárpitos butorok a míg a készlet tart, úgy készpénz, mint részletfizetés mellett, minden elfogadható áron kiadhatók. Készpénzfizetőknek további 10% kedvezmény. Fixre vásárolt árak kívánatra 1910 február 15-ig rezerváltak. Butorvételre ezen kedvező vásárlási alkalom legjobban ajánlható. XXXXXXXXX

LOHR MÁRIA

Csipe-, vegyszeti tisztító és festőszeti intézet. Gyár: VIII., Baross-utca 85. Fióküzletek: IV., Eskü-út 6. VI., Andrássy-út 46. VIII., József-körút 2. IX., Calvin-tér 9. V., Harmad-csod-utca 3. VI., Tere-körút 30.

ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltek.

KNUTH KÁROLY

MERNŐK ÉS GYÁROS ::

Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója. ::

Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-u. 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. stb. Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek. ::

A tisztelt hölgyközönséghez!

Egy selyemgyárnak szebbnél-szebb mintákból álló teljes készletét sikerült poton áron megvennünk, melynek összes minőségeit kivétel nélkül

:: **95 krajczárért árusítjuk el.** ::

Ezen selymek elárúsítása már megkezdődött és egyrésze árral ellátva kirakatainkban látható.

Tisztelettel

Szénásy, Hoffmann és Társa

csakis IV. ker., Bécsi-utca 4. szám.

Mintákat vidékre :: bérmentve küldünk.

Kizárólag eredeti, legjobbaknak elismert ::

„Iró angyal” gramofon gépek és lemezek.

SCHMID NOVÉREK-nél Budapest, IV., Kigolyó-tér 1. sz. (Királyi) Választékúldemények, kedvező lemezcsere felvétel. Ar- és lemezjegyzék ingyen és bérmentve.

JÓ PAJTÁS KÉPES GYERMEKLAP.

Első száma 1909 október hó elején jelent meg.

Szép • Tartalmas • Mulattató • Tanulságos.

JÓ PAJTÁS munkatársai:

Benedek Elek, Mikszáth Kálmán, Molnár Ferenc, Móricz Zsigmond, Rákosi Viktor, Sebők Zsigmond, Schöppin Aladár, Sebestyén Károly, Szöllősi Zsigmond

s más jeles írók írnak elbeszéléseket, meséket, regényeket, cikliket.

Megjelen minden vasárnap.

Előfizetési ár: egész évre 10 kor., félre 5 kor., negyedévre 2 kor. 50 fillér. Egyes szám ára 20 fillér.

Fiókládóhivatal: LAMPÉL R. KÖNYVKEZELÉSE (WODIANER F. és FIA R-T.) Budapest, IV., Egyetem-utca 4. Budapest, VI., Andrássy-út 21

Mutatványzatot kívánatra mindenkinél ingyen kold a kiadóhiv

Ha öszül a haja, ne használjon mást, mint a **„STELLA”-HAJVIZET,** mert ez nem hajfestő, de oly vegyi összetételű szer, mely a haj eredeti színét adja vissza. Üvege 2 K. **ZOLTÁN BELA** gyógyszerárban, Budapest, V/49, Szabadagátér, Sétátér-utca sarkán.

!!Soha többé az életben!!

Női vászoning! Csak 1.95 korona. Igen gazdag himzésel gyönyörű facon, vállongomból, különféle kerek, részut, vagy négyzetű kivágásokkal. Garantiált vászon! Egy nagy gyári raktár feloszlása miatt poton áron eladók. Legálább 3 db vételénél darabja csak 1.95 K. Egyedárusítás postánánvétel: **HEINRICH KERTÉSZ** Wien, X., Wollzeile 34-49.

Ridikül a legnagyobb választékban kapható

Papek József Budapest, VIII., Rákóczi-út 15. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

HAMUROSTA

nélkül ma már ne tessék vasalni!

Ezerszeresen bevált! :: :: :: Szabadalmazott!

Tiszta!

Gyors!

Ára K 2.80.

Kapható minden háztartási üzletben. Ahol nincs, ford. Müller Jánoshoz, Bpest, Aranykéz-u. 8.

Tűzbiztos!

Tökéletes!

Ára K 2.80.

A 16-os Browning szeretes automata ismétlő fegyver megjelent és belőlt példányok gyári áron legjobban nálam szerezhetők be.

Vadászfegyverek

legjobb gyártmányok u. m.: Nowotny I Prága, Holland & Holland, Purdey Scot stb.

Sport és utazási cikkek

rendkívül nagy választékban, a megszokott szolid árak mellett, :: legjobban beszerezhetők ::

HUZELLA M. cégnél Budapest, IV., Váci-utca 28. Legújabb árjegyzék ingyen és bérmentve.

NAGYENYED- re
Alsóféhér m.

GYÜMÖLCSFACSEMÉTEK
Sétányfák díszeserjék, tölvevelők, kert-
társaságok, bogor-gyümölcsök stb. stb.
SZŐLŐLTIVÁNYOK,
(I. sima árú) európai és amerikai sima
gyökereken vasra. (Oktató díszárjegyek
kiváratra ingyen.)

FISCHER és Tarsai
faiskolák és szőlőltiványtelepek

Divatos kézimunkák
és hozzávaló kellékek, függöny kongré, 110 széles mtr. 1 kor.,
remek sodroszálú kongré futó v. millieux kezdve, anyaggal 4 K.

N Á D A S
Budapest, IV., Koronaherzeg-utca 11.
— Harisnya és kényű különlegesség. —
6 pár prima flor fekete térd nőharisnya 5 korona. Kéjgyék bérmentve.

HÖLGYEKNEK

a MEISSNER-féle smyrna csomózott munka
igen érdekes, kellemes és észszerű kézimunka; világhíre- és
ismert, mert csakis elsőrendű anyagot szállítunk **gyönyörű**
szőnyegek minden nagyságban, **ágyelők** készítésére,
írás-alakra, pianóra. **Lépcső- és ablakdiszkek**, **haza-**
tok szőnyeire, divatra, fűtőszőnyegre, háló- és pihenő szőnye-
re, páncs és kályhapadókra. **Hát-, ablak- és szekvankó-**
rok. Kérjen árlapot és mintákat a kívánt megnevezéssel.

F. LOUIS BEILICH, MEISSNER 26. kir. udv.
szállító
MEISSNERI SMYRNA-SZŐNYEGGYÁR.
Minden munka **ingyen** könyv tanúsítványokkal
:: megkezdülk. :: :: kezdés szerint. ::
szőnyeg minden nagyságban és bátorok smyrna munkával
behuza, **készén** kaphatók. — Arany érmével kiutaltva. —
:: Elismerések minden országból. ::

Nincs kopaszság. ::
Nincs hajhullás. ::
Nincs korpaképződés.

«Ella» haj- és szakkállónövesztő
pomádén rövid használat után, szigorúan
meghagyható. Hatása meglepő. Öreg és fiatal,
urak és hölgyek hajának, szakkállójának és
szemöldökének ápolására és növesztésére
csakis **Ella** pomádét használjanak. Ár-
talmatnagságát szavatolva. A korai meg-
száradástól megóvja; a hajnak gyönyörű fényt
és teltséget ad. Számtalan elismerést min-
den világrészről. **Kitüntetés: Pá-**
ris 1909. évi kiállításán, arany-
érmével és díszkeresztel.

Kapható: **Mitzky Kamilla** úrnőnél, **Marburg & D.** Grethe-
strasse 2 d Budapest: Török J. néli Király-utca és Kertschmaroff A.
drogériájában Rákóczi-ut 50. Székfűtés csakis utánvétellel, vagy az ősz-
szeg előzetes beküldése ellenében; árak: 1 tégely 2 kor. és 3 kor. 50 fill.,
3 tégely 5 kor. és 8 kor. 50 fill.

Mig eddig a régi bőrbetegségek, a legkülönbözőbb súlyos
idegkórtok (neurasthenia, vitustanex), a sápkór, a női
arcszín eltelítettség patthadások s a női nem szervek
folyásokkal kombinált hurutos megbetegedéseinek
kezelésénél csekély értékű idegen vizet voltunk utalva,
addig újban

a PARÁDI ARSEN vizben
vattatallommal
olyan kincsünk van, mely minden eddigi arsénos viznél
(Roncegno Levico) hatásosabb, könnyebben emészthető s
manapság már minthogy legelőkelőbb orvosi tekintélyek fel-
karolják s a gyógyászati szegély díszítő hatását, használatát
csaknem kizárólagos keresletnek örvendő.

Egy postaládá (7 palack) parádi arsen vattatallom gyógyvizet
Magyarországra összes postaládájára 6 korona 50 fillérrel
börmentesen szállít.

Főraktár: ÉDESKUTY L. cs. és kir. udv. zárt-
lár, BUDAPESTEN.
Kapható minden gyógyszertárban és megbízható fűszerkereskedésben.

HOMOK — ARANY

A legjobb és legolcsóbb építőanyag a
homokból cementtel vagy mással készült
falazatok, betonszerép, járda és padlólap stb.
Dr. Gaspary rendez. szerint előállítva. Dr. Gas-
pary Kesi vagy erőhajtásra berendezett
gépeit vagy formáit a legkülönbözőbb
alakban. A 228. számú ismeretési brosjára
ingyen. Levelezés és nyomtatványok magyar
nyelven. **Leipzig Cementindustrie. Dr.**
Gaspary & Co. Markranstätt, Leipzig
mellett (Németország).

«REKORD»
kézitáska

Legújabb minta. Erős zerge, angol
salfán- vagy kecske-bőrből minden
színből 18 cm magas, 21 cm szé-
les, selyem béléssel, belül toleltetve
II. koronáért kapható a készítőnél

CSÁNGÓ bőrdíszműves, Bpest, **Muzeum-körút 3.**
Pérsz., szivar- és bankó-tárcák nagy választékban.
Videkre a pénz előleges beküldése mellett portómentes.

Kaliforniai Fügeszörp

CALIFIG

természetes, kellemes hashajtószer,
mely enyhe és mégis biztos hatásánál fogva
különösen gyenge természetű embereknek,
aszonyok s gyermekeknek bevált. Rendkívül
kellemes íze, tisztá, mindig egyenletes elő-
állításánál fogva ajánlatos időnkénti és
állandó székrekedés, vagy emésztési zava-
rok, valamint étvágytalanság esetén,
amikor orvosok is ajánlják. Váslárás-
nál ügyeljen a „Calfig” védjegyre.

Kapható minden gyógyszer-
tárban. Nagy üveg 3 kor.
Kis üveg 2 kor.

SZŐNYEGEK KÖZVETLEN BESZERZÉSE.

Elsőrendű díszszőnyegeinket vastag plüschmunkából,
egyenlő olialokkal, utóérhetetlen jó minőségű, a valódi
smyrna szőnyegekkel megőrzésben hasonlót, szavatol-
tan színtartók, közvetlen a győzőközpontunk szállítás.

Faliszőnyegek 100 cm széles, 200 cm hosszú K 5-30.
gyönyörű perzsa minták, további papagáj, mezei, nagyvad, őz-
család, szarvas, halvány, oroszán, fázán, kutvasalád stb. falisz-
őnyegek kizárólag elsőrendű minőségűek, a nedvességet nem ereszt-
ik, a legjobb övszer meghűlés ellen. — **Elsőrendű szalon-**
szőnyegek a legelőkelőbb perzsa, szecessió és virágmintákkal
140 cm széles 200 cm hosszú K 7. — 180 cm széles 270 cm hosszú K 13. —
160 cm széles 250 cm hosszú K 10. — 250 cm széles 300 cm hosszú K 14. —
250 cm széles 350 cm hosszú K 21.

Elegáns ágyelők ugyanolyan anyagból dréja K 1.60. **Lam-**
brequin (ablakvédők), kiválóan erős dupla smyrna chenille
szővés, 125 cm magas, 140 cm széles bordúrel és rojtjal, vagy
perzsa mintákkal dréja K 5.40. **Tigris flanel** takaró
dréja K 2.75. Székfűtés utánvétellel. Nem tartós szőlen kieserítés,
vagy az ősz-
szeg visszaküldése.

Rándás: Minden 10 koronát meghaladó külföldi utazáshoz egy va-
lódi amerikai aranytűtől adatik ingyen hozzá.

Produktiv und Handelsgesellschaft
Göding (Morvaország) 37. sz.

Rozsnyay Mátys chininezukorkája itálen chininból.

Többszörösen kitüntetve,
1869-ben a magyar or-
vosok és természetvizs-
gálók finem vándorgyű-
lésén 40 arany pályadíj-
jal jutalmazva.

Láz ellen!
Nem keserű!
Legjobb szer láz, váltó-
láz, málaria ellen, külö-
nösen gyermekeknek, a
kik keserű chinint be-
venni nem képesek.

Valódi, 11468
ha minden egyes piros
csemagolópapíron
Rozsnyay Mátys
nevével és aláírásával
ható. 11366

Rozsnyay Mátys
gyógyszerésztára
#rad. Szabadság-tér.

ARCZ-MASSAGE FŐLŐSLEGES!

ORIZOL

:: vagy Rizsavaj törv. védve. ::

Az éretlen riza **TEJNEMÜ**
nedvéből készített csodás és
gyorshatású arcz-szíptő. ::

Teljesen kisimítja a ránczo-
kat! Egy adag ára 3 K 50 f.
Egy drb szappan ára 1 K 50 f.

Főraktár Magyarország részére:
Bpest: Török gyógytár Király-u.
Kolozsvárt: Dr. Biró gyógytára.

Anyak, óvjátok gyermekieteket a hátgerincelgörbüléstől!!

Nincs többé elgörbült test!

Ha az én utól nem éri, a legismertebb orvosok által aján-
lott Orthopéd-támasztó fűzőmet használja. Mesésem köny-
nyű és hygienikus! Vátiásás nélkül elfedi az egész elgör-
bülést. Ferdén növesztve hajlandó iskolás gyermekeknek
néklözhetetlen minőségű és 5-6 éveseké 30 év fennálló
test-egyensúlyt minőségben a legelőkelőbb technikai
kivitelben és mérsékelt árak mellett készítenek, továbbá
egyesetartók, járókészülékek, műlábak és műkezdek,
cs. és kir. szab. **KELETI-tel** sörvítőket, haskötőket.

Uj! Gummi-görcsérharisnyák
varrat nélkül, valamint a betegápoláshoz szükséges eszköz-
közök. — Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

KELETI J. orvos-sebészeti műszerkész és
gummiárak-gyára :: ::
Budapest, IV., Koronaherzeg-utca 17. szám.

A bőr, a haj, a szépség!

Minden, a mi ápolásban nem részesül, idővel tönkremegy. Az
arcz- és kéz, a haj és egyáltalában a szépség csak gondos
ápolás mellett lehet állandó. A ki nem akar időselet megvárni,
szívlelje meg az alábbi közleményeket:

MIRTUS-KRÉM arcz- és kézfinomító, teljesen árta-
lomatlan, a bőrnek finomságot és bárszóny-
puhaságot ad, frissit, üdít és már rövid használat után elunt
minden bőrtüszöltséget, mint szepit, buratkát (Müesseri),
ránzokat, májfoltot, pattanást, ajkrepedést, pürse-
nést, bőrhámilást, sümört, fagyást, bőrkieserepe-
dést, himiöhelyeket stb. és megakadályozza az arcz- és bőrtü-
szedést. Nagy tégely ára 2 K, 43 tégely 1 K.

MIRTUS-SZAPPAN teljesen ártalmatlan, a legmeghí-
vatóbb bőrtüszölő szer, mely bárszóny-
szori puhaságot, üde színt ad a bőrnek. — Rendkívül tartós,
takarékos a használatban és igen kellemes illatú. — **Darabja**
80 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér.

MIRTUS-KRÉM-PUDER a kéz- és arcz- és legbiztosabb
és legkellemesebb védőszere,
mely az izzadást is megakadályozza. — **Fehér, rózs- és sárga-**
színből kapható. — Ára dobozonként 1-2 korona.

ÖRKÉNY-féle HAJSZESZ már 2-3 nap múlva meg-
párodást, erősíti, frissíti a fejbőrt és hajgyökereket, elősegíti
a haj növesztését, sűrűsödését. — **Ára 1 korona 60 fillér.**

ÖRKÉNY-féle ARÁBIAI HAJFESTŐK fekete, barna
aranysszínre. — **3 korona.**

Az összes rendelések csak a készítőhöz intézendők
és pedig így czímelve:

APOSTOL GYÓGYSZERTÁR
Budapest, VIII., József-körút 64. Depot 106.
A legjobb kozmetikai szerekről, kiváló gyógy- és tisztá-
nyokról és valódi finom teakról szóló részletes ismer-
tetet ki ántara minde-ki ingyen és bérmentve kapja.

48. SZ. 1909. (56. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, NOVEMBER 28.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Egyes szám: 40 fillér. Előfizetési feltételek: Egész évre: 16 korona. Félévre: 8 korona. Negyedévre: 4 korona. A «Világkronika»-val együtt négyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is csatolandó.

AZ ÚJ MŰGYETEM

TELJESEN KÉSZEN áll már s át is van adva
rendeltetésének a Ferenc József-híd mel-
lett közvetlenül délre, a Lágymányoson
a József-műgyetem, az egyetlen magyar mű-
szaki főiskola új épület-csoportja. Kitérő he-
lyen fekszik, a Duna partján, a honnan hatal-
mas arányai érvényesülhetnek, elejével a híd
előtti téren, hátával a lágymányosi síknak,

Budapest legújabb s egyik legszebb városré-
szének, a Fehérvári-út környékének mintegy
kapuja képen. A hatalmas épülettömb e helyen
olyan perspektívát kap, mintha a Gellérthegy
délkeleti lejtőjének folytatásaképpen bocsátkoz-
nék le a Dunára.

Ez a budapesti műgyetemnek első meg-
felelő helyisége, mert az 1882-ben elfoglalt Mu-
zeum-körúti épület-csoport már megnyitásokor
is szűknek bizonyult. Az ország újabbkori fej-

AZ ÚJ MŰGYETEM KÖZPONTI ÉPÜLETÉNEK A DUNÁRA NÉZŐ HOMLOKZATA. — Balogh Rudolf felvétele.